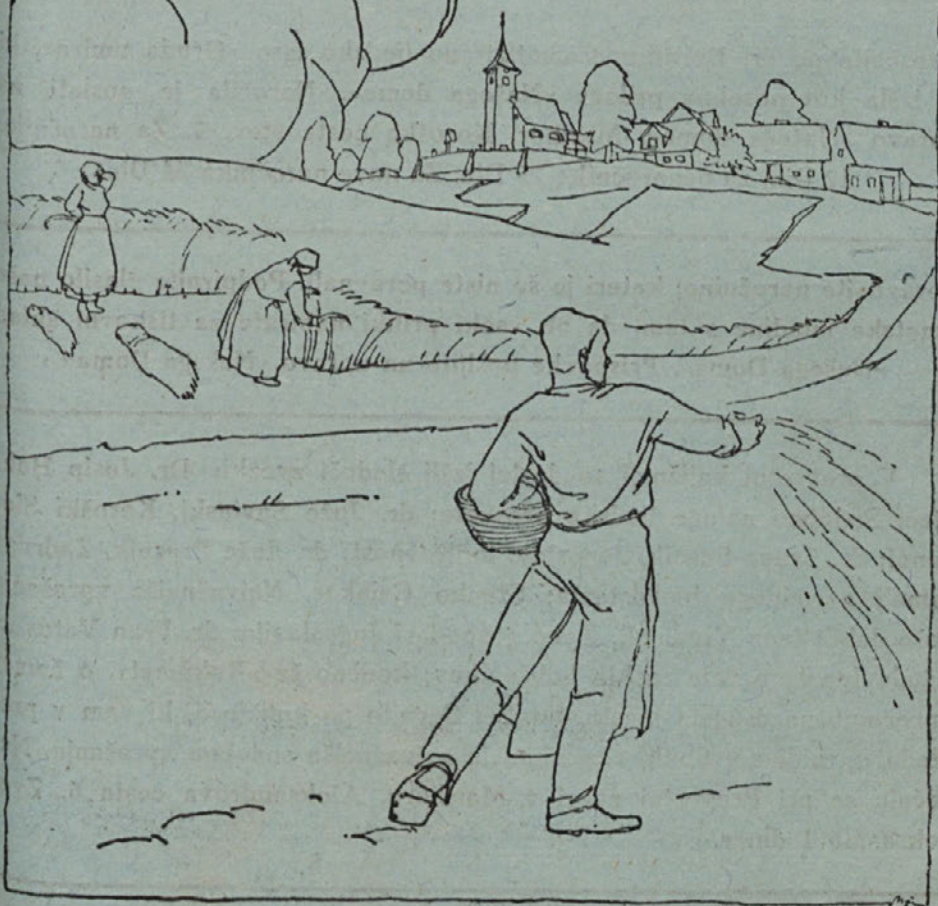

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI.

NAŠ DOM

LIST ZA KMEČKO
MLADINO

Posamezna številka velja 1 dinar.

»Naš dom« izhaja v prvi polovici meseca. Naročnina za vse leto dvanajst (12) Din. — Za Italijo 7 Lir, Avstrijo 2 in pol šilinga, za Ameriko 0.40 Dol. Za druge države vrednost 20 Din. — Naslov: »Naš dom«, Maribor, Koroška cesta 5. — Položnice si kupite na pošti in vpišite št. 13.577.

Denar naložite najboljše in najvarnejše pri

Spodnještajerski ljudski posojilnici v Mariboru

Gosposka ulica r. z. z n. z. Ulica 10. oktobra

Obreduje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri in ne odteguje vlagateljem rentnega davka.

Naročajte po dr. Dorniku dramatizirano ljudsko igro »Gruda umira«, ki je izšla kot posebna priloga »Našega doma«. Naročila je poslati na upravo »Našega doma«, Maribor, Koroška cesta šte. 5. Za naročnike 12 Din, za nenaročnike 25 Din. Za nove naročnike 24 Din.

Poravnajte naročnino, kateri je še niste poravnali. Podpirajte glasilo naše kmetske mladine s tem, da ob vsaki priliki nabirate za tiskovni sklad »Našega Doma«. Prispevke pošljite na upravo »Našega Doma«

V prosvetni knjižnici so doslej izšli sledeči zvezki: Dr. Josip Hohnjec, Sodobne naloge ljudske prosvete; dr. Jože Savinski, Koroški Slovenci; dr. Franc Sušnik, Jugoslov. književnost; dr. Jože Praznik, Zadruga temelj narodnega blagostanja; Stanko Cajnkar, Najvažnejše vprašanje naše dobe; Ivan Vesenjaki, Kako gospodari Jugoslavija; dr. Fran Vatovec, Zgodovina in načela ruskih boljševikov; končno še »Rokomet«, o čemer poročamo na drugem mestu. Fantje! Segajte po knjižicah, ki vam v pregledni in poljudni obliki razjasnjujejo najvažnejša sodobna vprašanja. Naročajo se pri Prosvetni zvezi v Mariboru, Aleksandrova cesta 6. Zvezek samo 1 dinar.

Dr. J. Jeraj:

Katoličanstvo, biser v zgodovini Slovencev.

V dragoceni kroni zgodovine Slovencev se je prvič zasvetil biser katoličanstva v 8. in 9. stoletju, ko so Slovenci sprejeli krščanstvo. Krono krščanskih resnic so nam kovali blagovestniki iz Solnograda, Ogleja in Panonije. Solnograški blagovestniki so prižigali luč sv. vere posebno po Koroškem in po Spodnjem Štajerskem, oglejski misijonarji so delovali v južni Sloveniji, solnčni Goriški, Ciril in Metod pa sta prinesla evangelij vzhodnim Štajercem, v naše solnčne Slovenske gorice.

Zasejali so seme v neumrjoče duše in vzklik je bogat sad.

Katoliška vera je iz poganskih Slovencev napravila kristjane, vnete in pobožne. Slovence je širokočrudno sprejela katoliška Cerkev pod svoje okrilje in jih ohranila pod svojim varstvom do današnjih dni.

Sprejetje katoličanstva pomeni velikanski spomenik v naši zgodovini. S katoličanstvom smo postali Slovenci zgodovinski narod. Stopili smo v krog prosvete in izobrazbe, ki se je v vseh časih vtrinjala iz osrčja omike in prosvete — večnega Rima.

Katoliška Cerkev nam je dala vero in izobrazbo, prvi samostani so bili tudi naše prve šolske trdnjave. Ciril in Metod sta sveto pismo in mašo prestavila v slovanski jezik. Nemški blagovestniki iz Solnograda sicer niso bili prijazni slovanskim obredom, a splošni duh Cerkve jih je toliko obrzdal, da niso mogli slovenskemu narodu trajno škodovati.

Slovenska narodna duša se je čudovito hitro zlila s katoličanstvom v novo enoto.

Katoličanstvo ima posebno sposobnost, da se vsakemu narodu hitro približa in z njim stopi. Tako je tudi lepe narodne pesmice, šege slovenske in navade katoličanstva sprejelo in s krščanskim duhom požlahtnilo. Katoličanstvo samo je s svojimi krasnimi obredi, zakramenti, mašami, procesijami ter lepoto svojega bogoslužja čudovito sorodno preprosti ljudski duši. Ali se potem čudimo, če je preprosta duša narodova naravnost zarajala, ko je doživljala lepoto katoliških obredov!

Iz dna duše v Kristusu prerojenega slovenskega človeka so vzki-pele prelepe pobožne pesmi, Kristusu, Mariji in svetnikom na čast. V Žickem samostanu je brat Filip zapel pesem Mariji na čast, iz naroda pa so vzbrstele neštete narodne pesmi. Katoliška vera je ljudstvu postala domača, domači so postali svetniki. Nešteto narodnih pesmic pro-

slavlja sv. Petra, sv. Janeza, sv. Lovrenca in druge svetnike. Kako lepo se glasi pesmica sv. Urbanu na čast:

Preljubi sveti Urban
Ti dragi naš mejaš,
V goricah ti kraljuješ
In sladko grozdje daš.

V dolgem in mirnem srednjem veku je katoliška Cerkev na znotraj ogrevala slovensko narodno dušo, plemenitila slovenskega kmeta in ro-kodelca, veselila slovenske družine in vasi. V notranjosti srečne slovenske duše je žarel biser katoličanstva.

Na zunaj pa je krvavo vzplapolal in junaško zažarel v začetku no-vega veka, ko so naši pradedi branili svojo zemljo pred divjim Turkom. Mali narodič je stoletja kljuboval milijonskim sovragom. Posamezne slo-venske vasi in dolinice so se morale same braniti, nemški graščak pa se je strahopetno skrival za varnim obzidjem gradov. Odkod so zajemali junaški Slovenci moč v teh bojih? Ob cerkvah in njenih obzidjih je stal junaški slovenski kmet, iz žrtveniškega diha svetih maš in pobožnih mo-litev je črpal nepremagljivega duha, da je z mečem in koso branil Evropo pred Turkom. Večno bo klil med nami spomin Miklove Zale, žarel žar krvavordečih kresov in oznanjeval vero Slovencev v Boga in svojo bodočnost.

Iz bisera krščanstva se je utrnila bolestna solza v protestantski dobi v 16. stoletju. Takrat so mnogi odpadli. Zdelo se je, da se Petrova skala maje in da nas bo zažgnilo morje nemškega luteranstva. Pa katoliški duh, Marijina ljubezen, ki je tlela v dušah od Turkov, nemških graščakov tako mučenega naroda, je zmagala proti tujemu luteranstvu. Protestantski Trubar, Dalmatin in Bohorič so nam dali slovensko knjigo, a s temi da-rili, ki so sicer dragocena, niso kupili katoliških duš Slovencev. Slovenci smo ostali zvesti katoliški veri.

Profesorja Prijatelj in Kidrič pišeta, da je protestantska doba naj-svetlejša točka slovenske zgodovine, katoličanstvo pa da je bilo narodno mrtvo. Ni res! Ko bi se Slovenci poluteranili, bi utonili v nemškem luteranskem morju, kakor so se ponemčili mali slovanski narodi na Pru-skem in na severu, ko so sprejeli protestantsko vero. Da smo se Slo-veci kot mal narodič ohranili, se imamo zahvaliti katoliški Cerkvi. Njen nadnarodni, vsesplošni (univerzalni) duh čuva vsakemu tudi najmanjšemu ljudstvu narodnost in jo skrbno ohranja.

Po preizkušnjah protestantske dobe je zaživel katoličanstvo na Slovenskem. Tiskajo se slovenske katoliške knjige, časopisi, nastopajo navdušeni slovenski pesniki, pisatelji in znastveniki. Po grških in dolinah pa rastejo neštete nove cerkve, v njih pa prijazno pozdravljajo vernike z oltarjev baročni — veseli svetniki.

Tako je vzklikla najnovejša doba, 19. stoletje, ki je prineslo narodni boj. Pri vseh narodih se je vzbudila narodna misel, zahoteli so veliki narodi po narodni veličini. Žrtev tega prenapetega narodnega gibanja (nacionalizma), bi postali tudi mi Slovenci. 70 milijonski nemški narod je hotel poplaviti naše kraje in preko lepe naše domovine sezidati nemški babilonski most od Hamburga do Trsta. Na drugi strani pa je brez-

verski duh, ki je prišel od Nemcev in tudi Čehov, trgal iz src Slovencev vero.

Vnovič nas je rešilo katoličanstvo.

Vsi naši veliki buditelji, narodni in verski, so bili katoliški svečeniki ali pa vneti katoličani. Ko so vsiljevali v šole nemščino, je branil mili slovenski jezik nepozabni škof Slomšek. Kakor nekda v protestantski dobi škof Hren je sedaj drugi katoliški kladivar škof Mahnič vihtel kladivo proti brezverskemu trupu. Škof Jeglič in Krek sta dramila vero in narodnost Slovencev, ščitila naše verske, narodne in gospodarske dobrine.

Ko je napočila velika doba prevrata, so nas naši cerkveni knezi, vsem na čelu nadškof Jeglič in dr. Korošec, vedli pod varno okrilje Jugoslavije.

Tako je katoličanstvo biser v zgodovini Slovencev. Slovenci nismo imeli tako slavnih držav, kakor drugi narodi, niso nas vladali domači kralji in cesarji, kakor druge narode. Imeli pa smo in še danes imamo slavne cerkvene kneze, odlične škofo in zastopnike katoliške Cerkve, ki branijo in ščitijo mali slovenski narod kakor punčico svojega očesa. Zato je katoličanstvo biser v zgodovini Slovencev.

Ob lepem jubileju F. Žebota.

Franjo Žebot — 50 letnik! Kdo bi mislil, če vidi njegovo čilost in mladostno prožnost. Fant je še vedno po vsem svojem bistvu. Takšna je življenska zgodba odličnega slavljenca:

Slavljenec je bil rojen 10. avg. 1881 v Selnici ob Muri, župnija Št. Ilj v Slov. gor. Ljudsko šolo je obiskoval v Št. Ilju pod narodno zavednimi učitelji Sorko, Arnečič, Vauhnik in Urlep. Žebotova domačija je bila všolana v tedanjo šulferajnsko šolo na Sladkem vrhu pri Cmureku, a malemu Frančku se nemški poduk ni nič kaj dopadel in je sam začel hoditi v poldruugo uro oddaljeno slovensko šolo v Št. Ilju. Bil je v vseh razredih odličen v vseh predmetih. Zanimivo je dejstvo, da ni Franček, celih osem let, kar je hodil v šolo v Št. Ilj, izostal niti 20 dni, dasiravno je imel poldruugo uro hoda od doma do Št. Ilja. Vse prigovarjanje učiteljev, naj da oče Frančka v gimnazijo, ni nič izdalo. »Kot sin — edinec mora ostati doma na kmetiji.« Učitelj g. Miha Vauhnik, ki živi sedaj kot upokojeni nadučitelj pri Sv. Jakobu v Slov. gor., je znal v Frančku in njegovih šolskih tovariših vzgojiti slovensko narodno zavest, živo ljubezen do slovenske domovine, veselje do slovenske knjige in jih je še po končani ljudski šoli vabil k sebi in jih podučeval, kako naj nastopajo v življenju in borbi za narod. Vabil je fante v tedanje Kmetijsko bralno društvo. Že 15 letnega Frančka najdemo med člani Bralnega društva, a kmalu na to kot knjižničarja in tajnika. Ko je prišel

leta 1900 v sosedno Jarenino za kaplana agilni in vsestransko delavni ter za organizacijo navdušeni č. g. Franc Gomilšek, je isti vabil fante iz vseh okoliških župnij k sebi v Jarenino. Tu se je začela nekaka stalna, dobro organizirana šola za vzgojo naraščaja. Vsako nedeljo in praznik, a tudi med tednom večkrat, so se shajali mladeniči iz Jarenine, Št. Ilja, Sv. Jakoba, Sv. Marjete in Sv. Kungote v jareninski kaplaniji, mali hišici, ki stoji malo nižje jareninske cerkve ob cesti, ki vodi proti Št. Ilju. Tu je bila šola, v kateri je šolal in likal Gomilšek mladeniče za narodne borce in govornike. Ta šola je bila za obmejno slovenstvo v tedanjih težkih časih zlata vredna. Fantje iz Gomilšekove šole so imeli delokrog svojega narodnega in kulturnega delovanja po vseh kotih in krajih Slovenskih goric. Po vseh župnijah so rasle »Mladeniške zveze« in prosvetna društva ter tajni slovenski fantovski odseki. Ti odseki so pri ljudskem štetju 1901 in 1910 živahno sodelovali od hiše do hiše celo tje gor med Slovenci pri Spielfeldu, Lipnici, Cmureku in Radgoni.

Za fante, katere je Gomilšek odbral, je ustanovil govorniško šolo. Med temi je bil tudi Žebot. Skoro dve uri je bilo daleč od Žebotovih do Jarenine. Ali Gomilšekovo šolo je Franček pridno obiskoval. Gomilšek ga je še posebno podučeval, kako je treba sestavljati dopise, poročila o novicah in kako pisati članke za časopise. Od tega časa je prinašal »Slov. Gospodar« in tudi drugi slovenski listi stalno Žebotove dopise in članke iz krajev ob meji.

V »Slov. Gospodarju« je napisal v letih 1902 do 1905 več člankov za slovenske mladeniče in jih je pozval, naj se organizirajo. In res je kmalu nato sledila ustanovitev Zeze slovenskih mladeničev leta 1906 v Ljutomeru. Žebot je bil izvoljen za prvega predsednika Zveze in je ostal do leta 1910. Nato so se vrstili veliki fantovski tabori na Brezjah, Ljutomeru, po Slov. goricah, Posavju in v vseh krajih Slovenije. Veselo, razborito vrvenje slovenske mladine je zavzelo tako velik obseg, da ga skoro ni bilo več kraja, kjer ne bi zacvetelo gibanje slovenskih mladeničev. Pri tem velikem narodnem, kulturnem in krščansko-socialnem pokretu so sodelovali Gomilšek, dr. Korošec, Evald Vračko, dr. Hohnjec in drugi.

Ustanovil se je mladinski list »Naš dom«, kateri se je mahoma zelo razširil in močno priljubil pri mladini in starših. Fantje so živahno sodelovali kot dopisniki in poročevalci.

Sleherno zimo od leta 1904 naprej pa so se vršili večdnevni poučni tečaji in govorniške vaje. Prvi tak tečaj se je vršil pozimi leta 1904 v Mariboru v dvorani na Koroški cesti št. 1. Glavni predavatelj je bil rajni dr. Krek. On je štajerske slovenske mladeniče, bilo jih je okoli 80, tako navdušil za kulturno in narodno delo po Slomškovem geslu, da je imel ta tečaj izreden uspeh. Predavali so na tem tečaju še: dr. Medved (o govorništvu), dr. Korošec, poslanec Pišek in drugi. Krščansko socialna zveza (sedanja Prosvetna zveza) je skupno z Mladeniško zvezo prirejala slične tečaje po okrajih in krajevnih središčih. Od Save do Mure se je cel narod prekvasil z duhom katolištva in slovenstva.

Decembra 1909 je Žebot z Mladeniškimi zvezami prevzel slovensko agitacijsko organizacijo ljudskega štetja ob Muri.

V Mariboru je Žebot sodeloval pri mnogih organizacijah, osobito se je rad gibal med delavskimi in nižjimi sloji. Leta 1920 je izkusil tudi do-brote mariborske ječe, kamor je prišel vsled politične denunciacije. So-dišče pa ga je oprostilo, po 50 urnem preiskovalnem zaporu je zopet zadihl svobodo.

Leta 1911 je Žebot obiskal na Dunaju v St. Marku zadrudni tečaj, a poznejša leta zadrudne tečaje v Mariboru in Ljubljani. Pri prvih ob-činskih volitvah leta 1920 je bil Žebot izvoljen v občinski svet mesta Maribor. Pri volitvah v ustavotvorno skupščino novembra 1920 je Žebot kandidiral za narodnega poslanca, a je propadel, ker se je tedaj velik del našega volilstva pridružil lepim obljubam bivše samostojno-kmetijske stranke. Ko je dne 6. januarja 1921 umrl poslanec Franc Pišek, je prišel Žebot kot njegov namestnik v ustavotvorno skupščino. Pri vseh poznej-ših volitvah je bil Žebot izvoljen za narodnega poslanca z veliko večino, in sicer v okraju Maribor, levi breg. Celo v mestu Maribor je dosegel vedno relativno večino. Kot poslanec je priredil mnogo shodov in se-stankov. Intervencij pa je izvršil kot poslanec nebroj.

Dne 19. januarja 1910 se je Žebot poročil z Marijo Krenovo iz znane narodne rodbine v Št. Ilju. S 1. februarjem 1910 se je preselil v Mari-bor. Vstopil je v uredništvo »Straže« in pozneje je urejeval skupno z dr. Korošcem »Slovenskega Gospodarja« in »Naš dom«. Kot odgovorni ured-nik je bil večkrat obtožen in se je moral zagovarjati pred poroto. A imel je vedno srečo. Porota ga je vedno oprostila. Ob začetku svetovne vojne je bil skupno z dr. Korošcem pod strogim policijskim nadzorstvom. Že-bot je bil delavni član mariborskega Narodnega sveta in je ustanavljal ob preobratu na meji na črti Svečina—Št. Ilj—Cmurek narodne straže.

Ko je bila narodna skupščina dne 6. januarja 1929 razpuščena, je prevzel slavljenec glavno zastopstvo edinega slovenskega zavarovalnega zavoda »Vzajemne zavarovalnice«, kjer deluje zelo uspešno, živahno in neumorno. V družinskem življenju se čuti naš slavljenec zelo srečnega. Bog ga je obdaril s šestimi otroci, s katerimi ga družijo vezi globoke očetovske ljubezni. Bog živi našega slavljenca še dolgo vrsto let!

Razdejane duše.

(Pretresljiva zgodba iz naših krajev; za N. D. napisal fant od Soče.)

Dva bregova ...

V takšnem vzdušju je rasel Jankov ljubljeni edinec Marijan in trpel. Še so bila v njegovi zavesti leta, ko so ga vsi obdajali z dokazi ljubezni, ko je bil ljubljeneц vseh; očetov, gospoda Marka, hlapca Toneta in Pe-klenkove Marte ter vseh, ki so si bili sedaj sovražni in ki ni bilo med njimi nobenega mostu. Kaj se je zgodilo? Blodil je od enega do drugega; nič več toplote in prisrčnosti. K mačehi Pavli je šel in jel spraševati: »Kaj so mamica vsi tako čudni? Zakaj me nikdo več ne poboža?« Tako je bilo takrat v prvem letu razpora. Pozneje je doraščajoči Marijanček jel razumevati, kje tičijo vzroki tej veliki razdvojenosti. Sam je blodil po bližnjih vrtovih, njivah, gozdovih ter iskal ljubezni in odmeva svojemu dečjemu srcu v prirodi. Tam zunaj se je poğovarjal s čebelami, metulji, mravljami ter pozabljal na puščobo na Visolah. Še eno pot je imel Mari-

janček. V cerkev je zahajal vsak dan in preklečal v molitvi pred podobo Matere Božje, ki ji je okraševal oltar s svežimi cvetkami. Molil za pokojno blago mamico, za gospoda Janeza, ki je pri njem doživljal tolike ljubezni in prijaznosti, in pa da bi se na Visole povrnil blagoslovljeni dnevi preteklosti kakor je bilo tedaj, ko je živela še njegova mamica — tako so mu pripovedovali, tako mu je polagal na srce gospod Janez. O, gospod Janez je imel toplo srce za ubogežga Marijančka, ki je s prihodnjo jesenjo imel vstopiti v prvi razred ljudske šole. Poučeval ga je v čitanju, da je znal Marijanček brati iz molitvenika, ki mu ga je bil podaril za god plemeniti gospod Janez. Prilival je iz dneva v dan gospod Janez v mlado srce: da je ljubezen prvo na svetu ter najlepše, kar je vsemogočni Bog položil v človeka; da ne sme biti med ljudmi sovraštva in da se vsi tisti, ki ravnaajo proti temu, pregrešijo zoper Božjo voljo in božje zapovedi; da je treba za vse zlo, ki ga človek napravi človeku, najti odpuščanja in pozabljenja kakor je pozabljal in odpuščal Sin Božji. Opazil pa je tudi gospod Janez, da je v Marijančku poleg milega srca, velike duše in dobrega bistva, ki je prešlo nanj po pokojni mamici, tudi bistrine in pameti v izobilju. Vsakokrat, kadar je Marijanček odhajal od njega, si je gospod Janez dejal in zatrjeval: »Takšnega fanta bo treba poslati v gimnazijo. Škoda bi bilo, ako bi se talent pokopal.«

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Planine.

»Mamica, mamica, samo danes naj še grem! Glej, kako krasen je planinski svet, kako vzvišen v svoji blesteči belini nad mrko vsakdanjostjo, nad umirajočimi doli! ... V planinah je življenje, je radost, je mir — da, mir je tam ...«

In mati mu je dovolila.

Ponoči je naletaval sneg in pobelil planine. Zjutraj so se lesketale kot milijoni biserov, kot solze v solncu ...

Zjasnilo se je.

Veselo se je vzpenjal od skale do skale. Lahke so mu bile noge, tako lahke kot bi hitel v objem sreče. Nekako otožno mu je bilo v duši. Saj je obljubil, da gre danes zadnjikrat ... Materinski skrbnosti in ljubavi mora žrtvovati svoje planine, tako lepe, ljubljene.

In kakor bi se poslavljal od starih znancev in prijateljev, se je ustavljal vsak hip in zrl s sanjavimi očmi v daljavo, v bleščeče vrhove mogočnih velikanov.

Tesno mu je bilo v duši ob misli — danes zadnjikrat ...

Pod navpično steno je obstal. Pot je vodila mimo na levo v velikem ovinku. Že večkrat je bil splezal po tej steni na ravnico, ki je ležala nad njo. Tako krasen razgled je tam. Tu se bo poslovil od svojih prijateljev ...

Stena je bila poledenela. To ga ni oplašilo. Pogumno se je vzpenjal od oprijema do oprijema. Odpočil si je. Samo še tisto preveso mora premagati — in potem bo užival v lepoti, v miru.

Naprej!

Prevesa je bila poledenela ... Zaman so iskali prsti zadnjega, moči so pešale. In spomnil se je, kaj je obljubil materi — da gre danes zadnjikrat, da, zadnjikrat ...

Zamolklo je zabobnelo, utrnila se je senca in izginila v prepadu ... Svetlo je sijalo solnce, nebo se je sklanjalo modro nad belimi vrhovi, ki so sanjali svojo pesem tihote, miru.

O, kako solnčna je bila njegova zadnja pot — izpolnil je obljubo ...

Velika noč boljševiskega poveljnika.

»Dobro je,« je dejal načelnik — »torej moli, Kliček! Moli: Ljubi Bog, daj mi kruha!«

Kliček nekaj zamrmra v brado.

»Ne tako,« meni načelnik. »Bog te čuje Kliček, jaz te ne. Ponovi glasno: kdo neki ve, kaj moliš; morda moliš: Ljubi Bog, pogubi načelnika boljševiskega oddelka. Ti si prebrisan človek, Kliček.«

»Ljubi Bog, pošlji mi kruha,« govori Kliček.

»Tako je pravilno, tako,« reče načelnik. »Samo povej mi, zakaj se nisi dotaknil s čelom tal? Pravijo, da je to potrebno. Naredi tudi ti to. Nikar se ne jezi: tla v pisarni so čistejša od tal v cerkvi. Vsako soboto čistijo tukaj ženske. Torej Kliček! Mogoče ti sicer Bog ne bo hotel poslati kruha in ti ne boš imel prilike, da se pred menoj izkažeš.«

Boljševik sune nato na načelnikov znak Klička tako močno s puško, da se je udaril s čelom ob tla.

»Tako je pravilno, tako,« pravi smejoč se načelnik. — »Tako si pravilno molil k svojemu Bogu. Sedaj pa kje je kruh? Jaz nikjer ne vidim kruha, za katerega si prosil Boga. Vendar pa poslušaj: jaz te bom naučil drugo molitev, katera bo imela več uspeha. Vstani! Mojo molitev lahko moliš stoje. Reci: Prijatelj komunist, daj mi kos kruha. Torej moli, Kliček, moli mojo molitev!«

Kliček molči.

»Ali si nesposoben, Kliček?« pravi načelnik po nekaj trenutkih brezuspešnega čakanja. »Ali si ne moreš zapomniti tako enostavne molitve? Torej ponavljaj za menoj: Tovariš komunist ...«

»Tovariš — komunist,« šepne Kliček. »Daj mi prosim kos kruha!« ponovi Kliček.

»Vidiš, tvoja molitev se je izpolnila,« pravi načelnik nudeč mu kos kruha. »Vidiš, da so komunisti močnejši od tvojega Boga! Bogu si se klanjal do zemlje in ta Bog ti ni poslal ničesar; komaj pa si zaprosil komunista, je bila tvoja prošnja takoj uslišana. Zakaj pa sedaj ne ješ kruha? Jej, dober je.«

»Nimam želje po njem ...« pravi Kliček, čeprav ga je obhajal glad, in vtakne kruh pod pazduho.

»To nima smisla, Kliček. Kruh moraš pojesti ...«

Načelnik vstane in zapove vojaku: »Odvedi ga na levo!«

Kliček je razumel, kaj pomeni »na levo«. To je pomenilo, da ga odvedejo k zidu bivšega župnikovega hleva in to je bil prostor za usmrnitev.

Boljševik je zavezal Kličku roke za hrbtom in ga odpeljal na dvorišče. Vedel pa je, da se nahaja takoj za vrati strmina in se spominja, kako se je tamkaj kot deček plazil do cerkve.

»Zakaj ne bi poizkusil skočiti?« ga prešine misel. »Z roko me ne bo vjel! Ali bo streljal?« ...

Poletni dan se je nagibal in v nižavah je bilo vse v megli.

Ni prišel vojak še do vasi, ko je Kliček po bliskovo skočil na ograjo, zamahnil z rokami in že planil v nižino.

V vasi so se mnogi čudili, čemu so začeli vojaki tako strahovito streljati.

»Nekaj se je dogodilo!« so modrovale ženske. Anica jih je poslušala ter se pokrižala. Ko se je pa popolnoma zmračilo, je Kliček potrkal na okno in prišel v hišo.

»Najej se najprej,« mu reče Anica vodeč ga v sobo. »Samo luči nikar ne prižigaj. Danes je nemirno; imam nekaj krompirja in nekaj kruha. Vsedi se tukaj; ti bom že dala skledo v roke.«

»Hvala,« pravi Kliček. »Ne bom jedel. Sem namreč sit.«

»Sit? Kje si se pa najedel?«

»Bog mi je poslal,« pravi Kliček in objame začudeno Anico.

Načelnik boljševiškega oddelka, tovariš Mihec ni veroval v Boga, vendar ga nič ni odvrčalo od tega, da bi si na Veliko noč ne privoščil velikonočnega kolača in posvečenega velikonočnega priboljška. Zjutraj na Velikonočno soboto je dobil Mihael od svojega tovariša brzojavko, v kateri mu ta sporoča, da se bo vršila v obmejnem kraju razkošna pojedina s kolači, velikonočnimi pirki, žganjem, finim francoskim konjakom in penečim se šampanjcem, revalskimi ribadami in z drugimi finimi dobrotami. Samo ene besede ni razumel v brzojavki, bilo je nekaj nerazumljivega ... Takoj je brzojavil tovariš Mihael »Tisto zadnje mi je nerazumljivo« in je dobil takojšnje pojasnilo: »Čitaj, prasec, poizkusi, da si ne odgrizneš jezika.«

»Koga pa boste odvedli s seboj, tovariš načelnik?«

»Nikogar ne bom vzel s seboj,« mu odgovori načelnik. »Stvar je namreč tajna. Ti pa pripravi za mene sani, vpreži župnikovo kobilo, ker ona dobro teče.«

Po teh besedah je dal še druga naročila za slučaj, da izostane dalje časa in odpeljal se je iz vasi, kakor hitro so se pokazale prve zvezde na nebu.

Da ga niso omamile revalske ribe, francoski konjak, peneči se šampanjec in pečeno prase (sam pri sebi ugiha ali je mrzel ali je še vroč), ne bi bil tako neoprezen, ker bi sicer gotovo opazil, da se stara župnikova kobilica, ki je bila sicer zelo mirna, sedaj pred nečemur tako boji. A Mihael je videl pred seboj le polno obloženo mizo, videl je mastnega prasca, velikonočni priboljšek in veselo zabavno družbo. Mogoče bodo tam tudi kaka ženščeta, je mislil sam pri sebi, priganjajoč kobilico, ki je bila nekako trdoglava. Vendar pa ni opazil, da je bila brzojavna žica, tista, katera mu je javila veselo vest o pečenem prascu, pretrgana, tako da so njeni konci viseli preko poti.

Ko je privozil iz gozda, je tovariš Mihael zapazil prijetno svetlobo v poslopju obmejne straže.

Naenkrat pa se mu je zazdelo, da se je zgodilo nekaj izrednega; kobila je krenila vstran s tako naglico, da so se sani malodane prekucnile. »Stoj!« je šinilo skozi ozračje in nekdo je zagrabil kobilo za uzdo. Tovariš Mihec je segel po samokresu. V istem trenutku ga je nasprotnik s topim predmetom treščil po glavi, omahnil je in v naslednjem trenutku se je onesvestil.

»Naprej! Tovariš Mihec!« je odjeknilo skozi temo.

Drug Mihec je s težko muko odprl oči. Kje se nahaja? Na tleh leži v veliki sobi, razsvetljeni s svetlobo skromne petrolejke. Na klopeh vzdolž zida sedijo neznani ljudje; drugi zopet neprestano prihajajo in odhajajo. Naenkrat se zasveti v poveljnikovi glavi: Obmejno postajo so zavzeli »zeleni«!

Boljševiški poveljnik Mihec je začel oprezno premikati najprej roke, potem pa nogi. Samokresa v žepu sedaj ni bilo. Niti denarnice nima. Nato seže z roko po glavi; še tiči na vratu. Toda na desni strani čela se mu je stvorilo nekaj kakor žulj. »Bržčas so me z nečim udarili,« je pomislil poveljnik Mihec.

»Kaj je? Ali si se že osvestil?« je zagrmel glas, ki se je tovarišu Mihecu zdel dobro znan.

»Kliček!« mu je na mah šinilo skozi možgane.

»Kako se ti kaj godi, boljševiški poveljnik,« je zinil Kliček ter se nagnil preko svojega dobrega znanca. »Kdo mi je tedaj poslal kruh, ti ali Bog? Ti si me hotel s kruhom samo dražiti, toda Bog tega ni dopustil. Sicer kruh v resnici ni bil slab. Vsega sem pojedel in dobil toliko moči od njega, da sem lahko zbežal v noč. Izboren kruh!«

»Kaj govoriš s tem grdobcem, dobri Kliček,« je bilo čuti iz ozadja. »Zavleci ga na dvorišče, pa ga ustrelj, da ne bo tukaj kvaril dobrega zraka!«

»Tiho bodi,« je odvrnil Kliček. »Mar se nismo dogovorili, da pripade ta človek meni? Že vem, kako bom z njim obračunal.«

Nato stopi v sobo več neznancev; vsakdo izmed njih je imel v rokah nekaj slame in suhega vejevja. Strahotna misel je na mah objela tovariša Mihca: kaj če nameravajo zapaliti hišo in z njo vred njega?

»Bolje bi bilo, da me ustrelj, Kliček,« je menil boljševiški poveljnik, ko je takole tehtal, kakšne smrti bi bilo bolje umreti ali na posledicah smrtonosnega strela ali pa cvroč v objemu žgočih plamenov.

»Ustreliti?« je dejal Kliček. »Tega nočem. Jaz verujem v Boga. Pomolil sem se mu bil, da mi pošlje kruha. In Bog je ravno tako naravnal, da si bil ti tisti, ki si mi dal kruha. Ne bom te ustrelil. Izprosil sem te od mojih tovarišev.«

»Kliček! Ali veruješ v Boga? Potem se brže odloči, da me pokončaš s strelom,« je stokal Mihec, ko je videl okoli sebe sumljivo kretanje in prenašanje bencina, slame in drugega.

»Dejal sem že, da te ne bom ustrelil. Kruha si mi dal, ko sem Boga zanj prosil.«

Mož, ki je prišel tam od zadaj s posodo bencina, je pričel škropiti z netljivo tekočino po sobi. Naenkrat se vrata odpro in sobo napolni

množica oboroženih ljudi. »Kristus je vstal od mrtvih!« je zaorilo iz junaških prsi oborožencev.

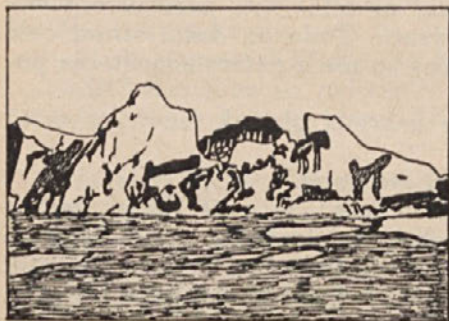
Boljševškemu poveljniku Mihcu so se naježili lasje na glavi; nekaj — kakor zverinski glas je dal v smrtnem strahu od sebe. »Konec!« si je mislil.

»Česa se boš bal, komunist,« je govoril Kliček, »ti ne veruješ v Boga, toda mi vsi verujemo. Na sveti dan ne jemljemo mi, ki verujemo, nikomur življenja. Pojdi!«

Dvojica je dvignila preplašenega druga Mihca s tal ter ga postavila na noge: »Naprej, brata!« je zapovedal Kliček. »Na cesto ga peljita in mu prisolita nekaj krepkih klobuč; toda ne prehudi, da bi ne bile usodne.«

»Z Bogom, komunist!« mu je še od daleč zaklical Kliček. »Vidiš, tupatam Bog daje. Tudi tebi, mrcina, je podaril življenje!«

Na severnem tečaju . . .

Ko smo se sestali, smo vsi pričeli graditi pot za letalo »25«. Najprej smo odstranili težke ledene gručice in potem manjše, pri čemer nam je sneg služil kot pesek. Končno smo letalo osvobodili in Larsen je poletel v direktni smeri navzgor, vendar pa smo dosegli vrh šele, ko smo vsi ostali osebno pomagali.

Letalo smo spravili na 200 m dolgo ledeno ploščo, ki je bila 10 m

oddaljena od kanala. Nevarnost, da bi nam letalo zmrznilo med ledom, je bila odstranjena. Da bi čim dalje mogli delati in da bi se mogli preživeti tudi v slučaju, ako bi bilo treba iti peš do rta Kolumbije, smo čimbolj skrčili dnevno hrano.

Zjutraj in zvečer smo spili čašo kave in pojedli tri kekse, opoldne pa smo skuhali juho in 80 gramov penincana za moža. Pri tej hrani smo seveda oslabili. Po vsakem obedu smo pokadili pipo tobaka, dokler smo ga imeli.

Za start je Larsen hotel imeti ravno 200 m dolgo pot do glavnega kanala in napraviti preko kanala most še iz ledu. Ko smo 27. maja letalo zavarovali, smo šli spat in smo spali do opoldne 28. maja. Ponoči je zmrznil led kanala, kjer smo hoteli vzleteti. Na vseh straneh smo videli samo ledene stene. Ta dan smo merili tudi globino morja, ki je znašala 3750 m. Mnogo smo govorili tudi o možnosti, kako bi nadaljevali svoj polet.

Do 88. stopinje 33 minut nismo videli zemlje. Od tu nas je zračni tok tako brzo zanesel proti jugu, da smo prišli do 87. stopinje 23 minut. Nekaj dni smo imeli južno-vzhodni veter, ki nas je zanesel na 87. stopinjo 33 minut. Že globina morja dokazuje, da ni v smeri proti severu nobene kopne zemlje. Iz izkušenj vemo, da je nemogoče najti mesto za pristanek, kjer bi točno mogli zaznamovati položaj tečaja. Nadaljevanje našega poleta bi bilo torej pomenilo samo leteti preko Severnega lede-

nega morja v bližini tečaja, kar pa se nam pri obstoječih nevarnostih ne bi bilo izplačalo. Smatrali smo torej kot svojo dolžnost povrniti se na Spitzberge in pri tem zavzeti vzhodno smer, kjer bi se preiskale nekatere pokrajine, ki so zaznamovane na kartah kot neodkrite. Ellsworth, Dietrichson, Omdal in Feucht so šli preiskovat aparat št. 24. Ker smo spremenili svoj načrt, smo se odločili uporabljati na povratku samo eno letalo. Kljub temu pa smo hoteli obdržati oboje letal v dobrem stanju za slučaj, da bi se eno pri vzletu pokvarilo.

Dne 30. maja sta prinesla Dietrichson in Omdal živila in posodo za bencin z letala št. 24. Led se je sedaj popolnoma vidno premikal. Čakali smo, da se kanal v ledu odpre, da bi startali z vode preko ledene plasti, ki je bila sedaj 6 do 7 palcev debela. Bili smo prepričani, da je led zadosti zmrznjen, da more nositi aeroplan. Larsen in Dietrichson sta zaznamovala prostor za start (vzlet). Pričeli smo odstranjevati led, kar je zelo naporno delo. Poševna ravnina, ki smo jo izrezali za slučaj, da bi led zopet zmrznil skupaj, je bila 2. junija gotova. Bila pa ni v najboljšem stanju, ker se je led radi milega vremena začel drobiti. Naš prvi poskus se je izjalovil. Led se je pod letalom zdrobil. To noč smo preživeli na vodi.

V svojem dnevniku imam zaznamovano: »Položaj je zelo resen.« Z nočne straže je bil Rijsen Larsen poklican ob 1. zjutraj. Prišel je na led in takoj pritekel nazaj, ko je slišal, kako je aeroplan škripal kot ladja. Izgledalo je, da gre pločevina narazen. Prepričani smo bili, da izgubimo aparat. Ellsworth, Dietrichson, Feucht in jaz smo prenesli živila in opravo na led, medtem ko sta Rijsen Larsen in Omdal vztrajno sekala led na mestu, kjer je bil pritisk najhujši. Po par minutah se jima je posrečilo preprečiti pritisk. Zbrali smo vse svoje sile, da obrnemo aeroplan od mesta pritiska in ga zavarujemo za slučaj, da bi se pritisk ponovil.

Dne 3. junija smo poskušali pripraviti nov prostor za start, nismo pa imeli dovolj močnega vetra, da bi startali na kratki progi. Na tem mestu smo se bali ostati in poskušali smo doseči točko, kjer je bil »24«, ker se je tam led manj intenzivno premikal. Tamkaj je bila tudi odprta voda, ki bi se lahko porabila kot podaljšek 200 m dolgega pota. Larsen je vodil letalo previdno naprej, da bi dosegel varnejšo mesto, doletela pa ga je na nekem ozkem prehodu nesreča, Novi led je tako zelo pritiskal, da ga je potiskalo že na aparat. Larsen je poskušal povečati brzino, kajti treba je bilo priti na vsak način skozi; nenadoma je aeroplan obstal in dvignil zadnji konec. Led ni mogel zdržati teže in se je strnil nad nosom aeroplana.

Skočili smo iz njega in nadaljevali s sekanjem ledu. Šlo je sedaj za življenje. Po več sunkih je bila pot prosta. Poskušali smo zavzeti drugo smer, toda led je bil preveč krhek. Z največjim upanjem smo pričeli z delom, da povečamo prej omenjeno ravnino. Delo je bilo strašno, ker je bilo na razdalji 300 m pokrito vse z zmrznjenimi ledenimi ploščami.

Pričeli smo delo ob 2. zjutraj in ga nadaljevali do noči. Končno je bila cesta gotova. Ves čas smo morali držati aeroplan z nosom proti ledu. Meter za metrom se je kopičil led pod letalom. Mi smo ga sekali in razgrinjali, ker smo se bali, da se ne dvigne večja ledena plošča nad letalom. Končno stoji »25« visoko na ledenem griču. Oddahnili smo se.

Toda glavna masa ledu je samo 10 m oddaljena. Takoj za aparatom se je dvigala ogromna ledena stena. V isti noči je aparat »24« mnogo trpel, ker nismo mogli odstraniti vsega ledu na obeh straneh.

Tudi 5. junija smo še nadaljevali z delom. Sklenili smo delati do 15. junija. Tega dne se moramo odločiti, ali pustimo aparat »25« kjer je in odidemo peš na rt Kolumbijo ali pa ostanemo tu, ker je bilo še vedno nemogoče, da uporabimo ledeni kanal, preden zaloge popolnoma ne poidejo.

Porcija keksov se je znižala na tri komade za osebo. Porcija kakava je znašala sedaj samo čajno žličko mlečnega prahu »Milico« za osebo, ki služi kot nadomestilo, nadalje 10 tablet sladkega mleka, ki je izborno okrepčilno sredstvo. Naše razpoloženje je bilo izvrstno. Prepevano si in se šalimo med delom. Dne 5. junija napravita Rijsen Larsen in Dietrichson izlet s smučmi, da bi poiskala večjo ploščo, kjer bi mogli pripraviti prostor za polet.

Bilo je nespametno boriti se še nadalje z ledom pri kanalu. Komaj se ganemo, že se zopet združi. Nahajamo se neprestano v megli, tako da zelo težko najdemo drug drugega. Ako zaideta Larsen in Dietrichson do kake ledene razpoke, se takoj vrneta, da ne bi zablodila. Naletela sta na velikansko ledeno ploščo baš v trenutku, ko je posijalo solnce skozi meglo in na enem koncu plošče se jima je prikazala 600 m dolga cesta; toda takoj je bilo zopet vse v megli. V kratkem sta nam sporočila svoje odkritje. Premišljevali smo kako bi najlažje spravili »25« na ono mesto. Razdalja je znašala 800 m.

Potrebovali bi dva dni za prenos letala. Dne 6. junija se obnovijo naše nade, ker se nam je končno posrečilo prenesti aparat na ravnino. Ko pa se vrnemo zvečer, se je led že zopet pričel strnjevati.

Nimamo več časa, da bi jedli, ker pritiska led vedno bolj proti nosu letala. Pognali smo motor in letalo se je začelo premikati. Končno se je posrečilo; »25« stoji ravno pred zaletom, ki še ni popolnoma gotov. Zahvalimo Boga za našo srečno rešitev. Ko se kmalu na to povrnemo na cesto, da jo dokončamo, opazimo, da nam jo je zopet pokvaril trdi led. Končno smo nekaj zaužili. Ker pa se je led zopet pomikal proti »25«, dokončamo hitro zalet, spravimo »25« v poln tek, in ga dobimo tako na varno mesto na veliki plošči.

Dne 7. junija izrežemo pot skozi 12 čevljev debelo ledeno steno in napravimo most preko razpokline v ledu. Letalo smo nato zavlekli do prihodnje ledene plošče. Bila je to razburljiva vožnja, ker smo morali s polno hitrostjo preko mostu, ki ni bil baš najtrdnjši, na drugi strani mostu je bila ravnina. Ni pa bilo prostora za krila letala in nismo imeli več poguma, da bi izsekali toliko ledu, kot je bilo neobhodno potrebno. K sreči je prišel »25« ravno skozi odprtino, kjer je bil most. Napravili smo drug most do naslednje plošče, ki nosi težo, ker sloni na ledenem griču.

Dne 8. junija poskusimo startati. Toda sneg je po južno-vzhodnem vetru moker in se sprejemlje. Odločimo se, napraviti cesto 12 m široko in 600 m dolgo, da dobimo pod aeroplan gladek led. Ker izgleda, da se odpira v bližini plošče nov kanal, v noči stalno stražimo, da bi se v prvi priliki s tega mesta odstranili. Končno pa odkrijemo, da obstoji plošča

iz mnogih malih plošč, ki so zmrznile skupaj in radi tega ne pride v poštev za start. Zato teptamo po ledu, da bi ga utrdili. Med tem poslom opazimo dvojce proti severozapadu letečih gosi in polarnega galeba. To je bilo 11., 12. in 13. junija.

15. junija smo dokončali 500 m, ko je voda iz ene razpoke preplavila tretjino ceste. Poskušali smo startati, toda brzina je bila premajhna. Nato smo vrgli raz krov vse, kar smo mogli pogrešati; pometali smo foto-grafske aparate, obleke, puške smuči, del zaloge in zlozljivi čoln. Obdržali smo le eno puško za šibre, da bi z njo lahko streljali ptiče na Spitzbergih. Tako smo zmanjšali obtežitev na 1900 kg. Poskusili smo nov start, kajti pri prvem je bil veter preneznaten z ozirom na stanje ceste.

15. junija je bil dan usodne odločitve. Temperatura je padla na tri stopinje Celzija in lahek veter iz jugovzhoda je poživil upanje. Zavzeli smo mesta in zakurili motorje. Čez pol ure smo odprli ventil, kar smo smatrali kot najvažnejši trenutek. Polagoma se je premikal aeroplan naprej. Pomisliti je treba na to, da se je ledena plošča lahko vsak trenutek prelomila. Aparat je bil poslušen krmilu. Tako se je pilot lahko ogibal ovir na plošči. Prevozili smo 100, 200, 300 metrov daleč in smo se že bližali koncu poti, sicer ne s polno brzino, toda dovolj hitro, da pridemo lahko preko dva metra širokega kanala v ledu. Zadnji skok napravimo šele z naslednje plošče. Končno v zraku! Ne morete si predstavljati naših občutkov, kajti tako smo zaupali motorjem, da smo se videli že doma.

(Konec prihodnjč.)

Krčmar in njegov nos.

V prijazni dolenski vasi, je krčmaril daleč na okrog poznani oče Kocen. Vas je bila še precej velika, le hudo oddaljena od ostalega sveta. Oče Kocen je imel pod palcem precej, v glavi pa ne veliko; bil pa je ravno dovolj prebrisan, da je znal skubiti priproste vaščane.

Nekega dne so se vzeli od nekod trije agentje ali kaj so že bili in se ustavili v njegovi krčmi. Naročili so vina in klobas in kmalu se je razlegel po izbi glasen pogovor in smeh, vmes pa so žvenketali kozarci. Kocen je bil vesel lačnih in žejnih gostov in ko je prinesel drugi liter, je prisedel k njim. Začel jih je izpraševati po novicah, ki se gode po svetu in ko so škrici spoznali, kakšnega moža imajo pred seboj, so mu začeli pripovedovati tako prečudne stvari in dogodivščine, da bi se dala laž kar otipati. Toda oče Kocen so kar zijali od začudenja in vzklikali:

»Oha, oha, oha!«

Obenem so neprestano nosljali tobak.

»Veste kaj,« se naenkrat obrne na Kocena eden škricev, »vi imate pa tako poseben nos, da bi ga jaz takoj kupil.«

»He, he, he, he!« se zasmeje krčmar in si zopet napolni nos s tobakom.

»He, he! Ta je pa dobra.«

»Tu se vam ni treba prav nič smejeti,« pravi resno agent, »jaz namreč kupujem nosove za neko dunajsko tvrdo, ki jih pošilja na Turško. Turška vera namreč zahteva, da nosi vsak Turek krog pasu vrstico, na kateri so nabrani kristjanski nosovi, in sicer taki, ki so kljukasti, kakor je vaš. Preje so si Turki v tem oziru lahko pomagali, ker so hodili po kristjanskih krajih in vaseh in si kar sami izbirali in rezali kristjanske

nosove, Toda zadnje čase, ko so se jim krščanski narodi postavili po robu, in jih zapodili v Carigrad, je stvar drugačna. Da bi torej ne izgubili Mohamedovih nebes, so brž naročili na vseh straneh v Evropi človeške nosove, ki jih prav dobro plačujejo. In kakor sem rekel, tudi jaz zastopam tako tvrdko, ki pošilja Turkom nosove.«

»Ej, pojdite, pojdite!« je ugovarjal krčmar. »Kdo bi si pa dal nos odrezati, pa če tudi za dober denar?«

»Seveda ne, dokler je živ; tako neumen ni nihče, da bi od živega človeka pričakoval, da bi si dal odrezati kras svojega obraza in bi se odrekel vrhu tega tako imenitnemu užitku, kakor je nosljanje. Ne, ne! Mi kupujemo nosove med živimi, režemo jih pa šele, kadar dotičniki umrejo. Izberemo in s kupno pogodbo zagotovimo pa si nosove že med živimi zato, ker je to veliko enostavnejše in lažje in ima človek samo z dotičnikom opraviti, ne pa s celo žlahto.«

»A tako je ta reč, tako,« je mencial Kocen, ki se mu je že oglašal pohlep po denarju. Kaj mu bo nos po smrti; čisto vseeno bo zanj, ali ga snedo črvi, ali pa ga nosi krož pasu kak Turek. Na sodni dan ga bo že našel, kakor drug svojo roko ali nogo, ki jo je pustil bogve kje. Kocen si je torej pogladil svoj ogromen kljukasti nos ter previdno rekel:

»Hm, hm, torej gospod, moj nos je prav takega muštra, kakor jih vi potrebujete.«

»Prav takega, zares.«

»In koliko pa bi dali zanj?« Poželjivo je uprl svoje drobne oči v agenta.

»Veste kaj,« pravi ta, »jaz nisem prijatelj dolgega mešetarenja; tristo kron vam dam za nos. Če vam je prav, udarite in napraviva pogodbo, če ne, pa tudi dobro.«

Kecenu so se veselja zablistale oči in bal se je, da bi si agent ne premislil.

Zato je brž vstal in udaril z agentom, rekoč:

»Torej 300 kron, ki mi jih odštejete takoj, po nos pa pridete, ko bom umrl.«

»Tako je; vi se pa zavežite, da bodo vaši dediči vašo smrt brzojavno naznanili moji trdki na Dunaj, da bo poslala svojega človeka, da vam odreže nos, drugače zapade vseh 300 kron in še 100 kron povrhu, tako da bodo morali vaši dediči tvrdki plačati 400 kron, ako ne dobi vašega nosa.«

»Dobro, napravimo pogodbo.«

Agent je vzel iz žepa polo papirja in pripravo za pisanje ter napisal pogodbo natančno tako, kakor so se bili domenili.

Kocen je še enkrat sam prebral pogodbo — ali vsaj delal se je, da bere, dasi je znal brati samo tiskane črke, pisanje pa je samo toliko poznal, da jih ni narobe držal. Nato sta podpisala pogodbo Kocen in agent in oba agentova tovariša kot prič.

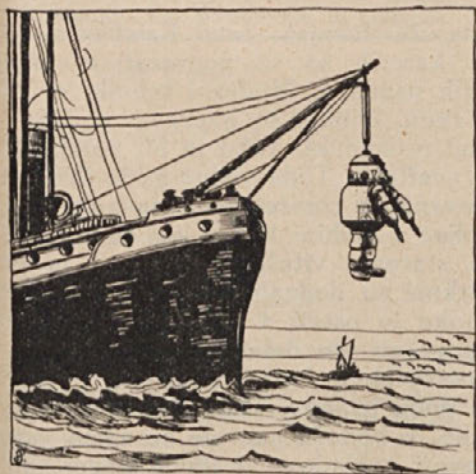
Nazadnje je segel agent v notranji žep in potegnil iz njega dobro napolnjeno listnico; takoj se je pa nekaj spomnil, položil listnico na mizo, poiskal v drugem žepu svečo, žigice ter kos železa in rekel:

»Kmalu bi bil pozabil na glavno stvar; pa to bo hitro končano.« Prižgal je svečo in začel razgrevati konec zeleza. Kaj hočete s tem?« začu-

deno vpraša Kocen. O nič posebnega; vžgal vam bom na nos tvrdkino ime, da ne bo kasneje kake pomote.« »Kaj ste znoreli!« zakriči Kocen in plane kvišku. »Zakaj znorel? Jaz sem kupil vaš nos in ga bom takoj pošteno plačal; torej je nos tvrdkina last in ona ima pravico, da ga kot svojo lastnino zaznamuje. Taka je naša kupčijska navada.« »Ne govorite oslarij, saj potem vendar ne morem več med ljudi, ki bi se mi smejali, da sem zaznamovan kakor kak bik ali merjasec. Ne, tega nikdar ne dovolim!« »Tako; kaj pa pogodba, ki jo imeta v žepu? Tu sta še obe priči. Ha, kakopak, pogodba je podpisana in veljavna, kupčija sklenjena!« sta hitela agentova tovariša. Kocen je udaril po mizi in zavpil: »Ne, tega pa nikoli ne, pa naj se zgodi kar hoče.« »Dobro,« je rekel agent, »se bomo pa pri sodniji zmenili. Toda rečem vam, take pravde še ni imel zlepa kak človek na vratu; plačevali boste, da boste črni, in nazadnje bo le trvdka zmagala in žig vam ne odide.«

Sedaj je Kocen začel prositi in se pogajati, da bi se kupčija prijateljski razdrla. Po dolgih vprašanjih se je dal agent omehčati ter je zahteval samo 20 kron za odškodnino. S tresečo se roko je Kocen naštel denar, a vendar vesel, da se je stvar tako iztekla. Pretkani bratci pa so za njegov denar pili pozno v noč in ko so odhajali, so mu svetovali, naj o celi reči nikomur ne pripoveduje, ker bi se mu škodoželjni sosede le posmehovali. Kocen je to rad obljubil; ko so pa odšli, je zaklenil duri in jezen zamrmral: »S škrici se svoj živ dan ne bom več spuščas v kupčije!«

V morskih globinah.

Stremljenja po vedno novih odkritjih in po novih iznajdbah so lastnosti nemirnega človeškega duha. Že zgodaj je ponesla domišljija človeka v zračne višine in temne morske globine. Vendar pa se do danes še ni posrečilo pogledati v skrivnostne globočine, kjer je ustvarila roka posebno skrivnostno življenje. Z najrazličnejšimi napravami so poskušali prodreti do stvarstva morskih globočin, toda dosegli niso nobenih posebnih uspehov. Neki nemški raziskovalec morja je mnogo pisal o »globokem morju«, toda vse je in ostane še za enkrat le bujna človeška

domišljija. Z nalašč za to zgrajenimi pripravami se je mogoče potopljaju potopiti le do 60 metrov v globočino vode. Redki pa so uspehi podmornic, ki so se potopile še globlje. Toda človeški duh ne miruje. On se zaveda koliko bogastva hrani morje. Koliko ladij se je že potopilo, koliko dragocenosti in zakladov so pokopali morski valovi — za večno. Razkošno in bogato opremljene ladje so bile žrtev neštetihih morskih katastrof. Pa tudi drugih neprecenljivih vrednosti počiva v morskih globinah.

Že življenje poznanih morskih živali in rastlin je nadvse zanimivo in pripravljala raziskovalcem morja hvaležno gradivo za proučevanje in spoznavanje. Kolikeri pa je bil trud dvigniti potopljeno ladjo, je marsikatere-
mu znano, ker so o tem že mnogo pisali razni strokovnjaki, ki pa je ostal z malimi izjemami brezuspešen. Mogočno je morje in njegovo dno je današnjemu človeku še nedostopno.

Nedostop v globine morja pa je povsem naraven, in je iskati vzrokov v silnem pritisku vode na predmet ali človeka, ki se potaplja. Ljudje ne pomislimo velikokrat, da tudi mi živimo in hodimo po dnu »zračnega morja«, in da ravno tako živijo živali in rastline na dnu Oceana. Slično pritisku morske vode pritiska zrak s svojo težo na zemljo in njeno stvarstvo. Znano je, da znaša pritisk zraka na vsak cm^2 1 kg. Na naše telo pritiska teža zraka približno 15.000 kg. Te teže pa mi ne občutimo, sicer bi nas stisnilo, da bi bili tanki kot svileni papir, ker pritiska zrak na naše telo iz vseh strani in v vse smeri z isto jakostjo. Pritisk zraka se torej na poedinah mestih s protipritiskom popolnoma izenači. Drugače pa je, če se pogreznemo v morske globine.

Čim globlje se potapljamo, tem večji je pritisk vode, ki se poveča za vsakih 10 m globočine približno za eno atmosfero ali za en kilogram na 1 cm^2 . Na bitja, ki živijo na dnu morja, pa učinkuje pritisk vode ravno tako, kot zračni pritisk na nas. Vendar pa učinkuje na bitja iz zemeljskega stvarstva popolnoma drugače. Če bi človek prodrl v globočino 3800 m, bi pritiskala na njega teža vode, ki je enaka teži 20 tovornih vlakov, naloženih z železnimi tračnicami s težkimi lokomotivami vred. Razumljivo nam je torej, zakaj se človek ne more potopiti brez posebnih priprav globokejše kakor 36 m.

Zgodovina potapljačev ni skromna. Že učenjaki pred Kristusom so iznašli posebne naprave, s pomočjo katerih so se pogrezali v večje globine morja, dosegli pa niso posebnih uspehov. Moderni tehniki se je popolnoma umaknil znani potapljaški zvon. Izumili so naprave, podobne oklepom, ki so bile opremljene z vsemi priomočki. Tako je bil potapljač v tem oklepu preskrbljen z zrakom, in svetlobo. Toda vedno ga je oviralo še to ali ono. Po trinajstletnem proučevanju je iznašel nedavno neki Nemec napravo, v kateri se počuti potapljač v globini 160 m kot na suhem. Na prvi pogled je naprava podobna staremu viteškemu oklepu in je napravljena iz posebnih kovin. S poizkusi so dognali, da se je mogoče potopiti s to pripravo do 160 m globoko in ostati 4 do 5 ur v morski globini in s pomočjo škarjastih rok opravljati vsa dela, tako pri popravljanju kablov, kakor pri reševanju potopljenih ladij. Izumljena potapljalška naprava obeta važen korak na polju izumov. Toda bodočnost potapljalške tehnike nam obeta še vse več. V bodoče nam ne bo samo mogoče dvigniti potopljenih ladij in reševati zakladov, ki jih je pogoltnilo morje, trgati dragocenih koral in biserov. S posebnimi napravami bodo na mestu potapljanja odstranili vse ovire in tako bo s časom izginila vsaka nevarnost za potapljača. Saj požrejo na zapadni obali Meksike vsako leto po par sto iskalcev biserov samo morski psi, 15% pa se jih pokveči in najde smrt. V veliki globočini bodo dela pri gradnji temeljev za mostove in druge zgradbe s pomočjo iznašlih iznajdb olajšana. Potapljajočim se podmornicam bodo potapljači nudili prvo pomoč in jih na

ta način rešili gotove smrti. Posrečilo se jim bo končno prodreti v skrivnostno in bogato življenje na dnu morja, ki nam je še taka malo poznano.

Ne več načela, pač pa vprašanje bodočnosti je, če se ozremo po polju tehnike, kedaj bo izpolnjeno in doseženo vse to, kar nam bogata in moderna tehnika obeta.

(M. Štupca.)

Eno uro v gospodinjski šoli.

Voditeljica: Poletje je čas, ko vsaka gospodinja posnaži hišo od vrha do tal. Ni ga koticčka ne v kleti ne v hlevu, ne v šklednju ne na dvorišču, pa tudi ga ni predalčka, ne v omarah ne v škrinjah, ki bi jih ne pregledalo oko pridne gospodinje. S posebno pozornostjo se počisti in pregleda vsak koticček, vsak predalček v kuhinji in v kuhinjski šrambi.

V Slov. Gospodarju smo čitali o poletnem čiščenju, o zatiranju mrčesa itd.

Danes, ljuba dekleta, naše bodoče gospodinje, hočemo dostaviti, kar je še treba k točki »snaga« v gospodinjstvu.

Predvsem poleti očistimo vse perilo, vso obleko, vso posteljinino in postelje.

O pranju perila nam bo danes predavala:

Organistova Tilčka. Ljube tovarišice! Dekle, ki zna lepo prati in zravnati perilo, je čislano v hiši pa tudi v vsaki službi, ako pojde od doma. Pridne, poštene in vestne perice so spoštovane pa tudi dobro plačane. Stara pesmica tako ljubko opeva delo pridnih peric. Kar za-
pojmo si prvo kitico:

Mati zakliče
pridne deklīče:
»Hitro vstanite
prat se mudi!«
»Srajce, rokavce,
rute in prte,
peče poberte
prat se mudi.«

Pridna gospodinja, ki je poklicala dekleta k pranju, je na predvečer pripravljala delo za perice. Kako pa?

(1. delo): perilo je pobrala in preštela ter zapisala v koledar ali na posebni listek ali pa v mal zvezek tako-le:

Vrsta perila	D a n p r a n j a					
	1. VII.	1. VIII.	15. IX.	10. X.	20. XI.	15. XII.
Prtiči, rjuhe	6					
Mizni prti	2					
Srajce, moške	4					
„ ženske	6					
Obrisače	8					
i. t. d.						

Tilčka nariše na tablo malo razpredelnico.

Kjer je le malo domačih oseb, ena ali dve, tam tako zapisovanje ne bo nujno potrebno, zlasti, ako se pere pogostoma in je le malo komadov.

Kjer je pa večja hiša, mnogo oseb, tam dobra gospodinja skrbno prešteje in zapiše, koliko in kaj se bo pralo. Po številu komadov bo tudi vedela preračunati, koliko kosov mila bo treba in koliko časa, da se delo dobro in pravočasno izvrši.

Dobra gospodinja zdaj perilo razbere (2. delo); kako? Kar je bolj uma-

zано, pride posebej, kar je manj umazano, zopet posebej. Pisano perilo vse posebej. Ako je kaj volnenga iz ovčje volne (topli jopiči, nogavice itd.), pride zopet posebej.

Voditeljica: Poznam gospodinjjo, ki je čitala reklamne ponudbe »Radion pere sam«. Zložila je vse perilo v čeber, nalila tisti nesrečni in toliko hvalisani »radion«, drugi dan pa velela služkinji, naj skuha in splakne, saj je radion vso noč sam pral in opral perilo. Služkinja je začela žmikati in splahnjevati, pa joj in gorje! Perilo je bilo vse pegasto. Iz umazanih kosov so se lepši komadi še bolj

umazali in iz pisanega perila je šla barva na belo perilo, da je bilo vse pokvarjeno. Služkinja je skoraj jokala pri delu; trdila se je ves dan, pa ni se ji posrečilo kakor si je želela. Perilo je bilo vso pokvarjeno. Povej nam dalje, Tilčka, kako se pravilno pere.

Tilčka: Perilo je treba (3. delo) pravilno namočiti. Izplakni vsaki komad najprej iz čiste mrzle vode. Ako je blizu hiše potok, stori to ob potoku. Ako pa pereš pri studencu, operi v mrzli vodi vsaki komad, potem pa vloži v velik čeber ali žehjak ali v velik škaf izplaknjene in izžete komade, in sicer tako, da pride na dnu najbolj umazano perilo, potem vedno lepše, na vrh pa najlepše. Ako si na katerem komadu opazila večjo pego, bodisi da je prepotena ali krvava, ali zelo mastna, tedaj kaj sproti namaži z milom, zmenčaj in izperi kolikor se pač da iz mrzle vode; potem zopet namiliš in položiš v čeber. Med tem opraviš milom že kuriš in segrevaš vodo v loncih ali v kotlu, ki pa morajo biti čisti, snažni in ne smejo rjaveti. Rjva zakrivi, da voda porumeni in seveda potem tudi perilo porjavi ali vsaj porumeni. Pri namakanju perila pazi gospodinja tudi na to, da ne priloži v čeber takih komadov, ki imajo kakšen neprijeten vonj; te se namoči v posebnem škafu. Zlasti se posebej namaka perilo bolnikov.

V topli vodi lahko raztopiš nekaj »ženske hvale«, to je pralni prašek, ki pa ga smeš uporabljati le natančno po predpisu. Ko se je ohladila ta voda do primerne mlačnosti, jo vlijesh na namočeno perilo; dobro je, da precediš na redko ruto, ker si oškoduješ perilo, če plavajo kroglice pralnega praška na površju. Nekatere gospodinjne razmočijo eno žlico sode na škaf vode; druge нареžejo nekaj mila ter z žajfenco namačajo perilo. Najboljše pralno sredstvo imate pač kmečke gospodinjne, če si napravite luž iz pepela. Seveda ni vsak pepel enako dober; najboljši je pepel iz bukovih drv. Pomni pa, da pepel iz premoga ne velja za pripravljanje luga. Tudi to pomni, da je luž čistejši in boljši, ako le zapariš, ne pa kuhaš pepel. (Da si pepel prej presejela na drobno rešeto, to menda znaš.)

Namočeno perilo mirno stoji 6 do 10 ur. V tem času prešine luž (bodisi iz pepela ali sode itd. pripravljen) vse perilo in odmoči in raztopi nesnago, ki se drži tkanine.

Na vse zgodaj vstane pridna gospodinja — kadar petelin prvič zapoje — in

začne (4. delo) z mencanjem (riplanjem od nemške besede »rüppeln«) perila. Velikih rjuh in brisalk iz debelega blaga peč ne more mencati v roki; to stori na mizi ali na pralni deski ali na »ribežu« (mašina jo tudi imenujejo). Stroge in štedljive gospodinjne ne dovolijo uporabljati ribeža ampak zahtevajo, da se perilo izpoka ali iztolče ob mizi ali ob notranjščini čebra. Vsak izmencan komad se zopet izplakne iz čiste vode, (5. delo); potem položi na mizo in zopet namili; tukaj pogledamo, kaj je bolj umazano, da znova pomencamo (6. delo), nato pa perilo prekuhamo ali pa zahtamo (7. delo). Napačno bi bilo, če bi v kotlu ali v loncu kuhala perilo vsepovprek. Najprej kuhaš to, kar je bilo najmanj umazano, potem to, kar je bilo bolj umazano, slednjič najbolj umazano perilo. Za kuhanje perila je najboljše uporabljati le žajfenco; ako je voda iz studenca, daj nekoliko sode v vodo; prej pa ne daj perila v kotelj, dokler se ni soda, oziroma milo dodobra raztopilo. Kjer imajo luž in velik žehnjak, tam lahko žehtajo perilo. To je gotovo način, s katerim se perilo najmanj pokvari. — Brezvestno pa je, ako vzame perica trdo krtačo in z njo drgne po perilu. Prav tako brezvestno je dati apno, klor, mnogo sode ali obilo »ženske hvale« v kotelj. S tem se uničijo še tako močne niti in tkanine; v kratkem času se trgajo rjuhe in srajce in obrisače itd., naj so še toli dobrega blaga pripravljene.

Prekuhamo perilo se (8. delo) še enkrat urno premenca v vroči žajfenci (ali lugu), potem pa hajd na perišče. Zapijmo:

Žehto končale
luž ste izprale,
zdaj na perišče
pojdite prat.
Ptičke vesele
vam bodo pele,
ribice hočjo
vas pozdravljat.

Pač se veselo pere, oziroma izplakuje perilo ob potoku, ob reki, kjer vedno snažna voda priteka. Ako je mogoče, koji v bližini na solncu sušiti perilo, je tem bolje, ker dobi vse perilo čist, sveži duh.

Ako pa moraš izplaknjevati (9. delo) perilo pri studencu, ne bodi lena in menjavaj pridno vodo ter izplakuj, dokler je voda čista. Zdaj se navadno še perilo popleba, to je z modro barvo poplavi (10. delo). Nekatere gospodinjne hvalijo bolj plavilo v kroglicah, druge plavilo na papirju, tretje plavilo v stekleničah. Pustimo vsaki svoje naziranje; v tem

slučajo pač lahko rečemo, da ima vsaka prav. Le eno pomnimo: preveč pravila ne devaj, ker ni lepo premodrikasto perilo. Pazi tudi, da barvano vodo dobro premešaš, sicer dobiš pege na perilu in tvoj trud je bil zaman. Tudi pomni, da plebaš vsaki komad posebej, izmeš in koj raztresi in razgrni.

Obešanje perila je tudi važno (11. delo). Vsaki komad lepo razgrni in na pni čez vrvico, ki mora biti snažna in trdno napeta. S kljupami pritrdi perilo, da ti ga veter ne odnese v prav ali v blato.

Posušeno perilo ne zmečkaj pri spravljanju; zloži vsak komad vsaj toliko, da ga lepo spraviš v jerbas. Vsaka skrbna gospodinja ima bel in snažen jerbas, ki ga rabi izključno le o Veliki noči, ko nese jedi k blagoslavljanju velikonočnega jagnjeta — potem pa za snažno perilo. (12. delo.) Zlaganje in naškropljenje perila je tudi mala umetnost, ki se mora pokazati in se ne da le popisati. Zato vam bom, ljube tovarišice, prinesla prihodnjič s seboj nekaj perila in tukaj zložila in poškopila vpricu vas. V meščanskih hišah imajo tudi leseno pripravo »monge« za monganje perila; nekatere kmetice z domačim kuhinjskim valekom ali valjarjem pogladijo in zravnajo perilo, zlasti ono iz domačega platna (13. delo). Lepo zmougano je napol zlikano perilo. Likanje (14. delo) je opravilo, ki bi ga pač najpozneje s 14. letom moralo znati vsako dekletce.

H koncu še gospodinja vse perilo lepo zloži in uredi ter prešteje, če se ni kaj izgubilo. Ako je bil kak komad raztrgan, se zloži na poseben kup ali v jerbas, da se čimprej popravi, pokrpa, sešije. Ako drugače ni mogoče, se to vrši v nedeljo po večernicah ali ob deževnem vremenu.

Skrbna gospodinja slednjič perilo lepo uredi v skrinjo ali pa v omaro. Sprajce skupaj, rjuhe skupaj, rutice imajo svoj kotiček in obrisače so druga na drugi v lepi vrsti kakor za razstavo. Lepo urejena omara je ponos vsake gospodinje.

Voditeljica: Hvala pridni Tilčki, ki nam je tako lepo razložila, kako se ravna s perilom. V gospodinjstvih tečajih se dekleta tudi tega uče, ker je treba marsikaj pokazati, kar se popisati ne da. — Tudi likanje je mala umetnost. Likalnik bi si moralo kupiti vsako dekle. K pranju bi se še lahko pridružilo beljenje ali plehanje perila. Ako izplakuješ v potoku ob trati, razgrneš tiste komade, ki imajo še ostanke raznih peg, na zeleno trato. Solnce in zelena trata ti lepo

pobelita perilo, zlasti, če utegneš še enkrat posušeno izplakniti in znova pogrniti čez trato. Pomnite tudi: Namakanje in pranje v snažni deževnici in potočnici je lažje nego pranje v trdi studenčnici.

Zapojmo k sklepu še lepo tretjo kitico naše pesmice o pericah:

Pridne perilje,
da b' se učile
tudi oprati
svoje srce.
Grenke solzice
Vaše dušice
bodo umile, osnažile.

II.

Voditeljica: Zadnjič sem srečala bogato gospodinjno, ki je bila prav slabe volje. Tožila mi je: »Saj ne vem, kaj bi o petkih kuhala; najraje pač kadno zelje in fižol. Pa mi hlapec in dekla godrnjata, da ne bosta več jedla zelja; pre-kislo jima je in Bog ve kaj; »vsa hiša smrdi, kadar kuhate zelje« — me je žalil hlapec. — Rekla sem ji, naj mi pošlje hčerko v naš mali gospodinjstvi tečaj, tam bo slišala, kako je treba ravnati z zeljem, da ostane dobro, celo noter v poletje. Poznam gospodinjno, ki ima kislo zelje do jeseni, do novega, pa ga hvallijo vsi; dvakrat na teden ga kuhamo: v torek, ko imamo svinjino in v petek, kadar mora biti fižol. Naša Minka naj pove, kako ravna z zeljem, ki ji je prineslo že toliko pohvale.

Minka predava: Drage tovarišice! Dobro kadno zelje in dober kruh, to je ponos vsake dobre gospodinje. Za zelje moramo imeti snažno kad, ki se ne sme rabiti za nič drugega, kadar je poleti prazna. Hraniti jo moramo v hladnem, snažnem, zračnem prostoru. Preden narežemo vanj zelje, moramo kad dobro zapariti in oprati. Pogledati moramo, ali vsi obroči dobro držijo. V slučaju, da opazimo plesnobo v kadi, jo zaparimo in poribamo z vrelo vodo, potem čisto izplaknemo. Kad ne sme točiti. Blizu gornjega roba mora imeti luknjico, da lahko odteče odvisna voda po cevki, ki jo vtakneš v luknjo.

Zelje mora biti snažno spravljenno, lepo očiščeno in obležano. Le belo zelje moramo »naribati«, in koj vmes malo posoliti. V kad položimo na dno snažno celo zeljevo perje, potem natlačimo fino narezano zelje v legah ali plasteh enakomerno; na vsako plast potresemo nekaj kumne in zrna od borovnic.

V male kadičke lahko potlačimo zelje s tolkačem, v velike kadi pa navadno skoči močan dečko in pleše na zelju toliko časa, da je kad polna. Snažna gospodinja obleče fantu nove bele nogavice ali zokne; te dobi vsako leto kot nagrado za neutrudljivi »ples«. Ko je kad polna, se zelje pokrije z lepim zeljevim perjem, potem se pogrne s snažnim belim prtom. Na tega pridejo s snažne deske, ki so nalašč za to napravljene, kot pokrov; na vrh položiš težke, snažno umite kamne. Tekom enega tedna izpusti zelje vodo, ki stopi na površje ter odtoka po lesenih cevki. Kadar se na vodi napravi birsa, veš, zdaj pa lahko poskusimo novo kadno zelje, ko bomo skuhali klobase.

Kako jemlješ zelje iz kadi? To je pa najvažnejše, ker tu lahko pokvariš vse zelje, ako nisi točna in natančna.

Prvo je, da pograbiš iznad zelja vso vodo dol, najprej s snažno zajemalko, potem pa še s snažno belo cunjjo, ki jo imaš prav nalašč samo za to pripravljeno. Sleherno kapljico poberi med kamni in med deskami. To je glavna stvar, zapomni si! Zdaj šele dvigneš kamen za kamnom, desko za desko, slednjič belo pogrnjeno rutico. Pripravljeno imaš v škafo snažno studenčnico; v to položiš belo ruto, jo izplakneš, potem ž njo zbriseš zgoraj zelje. Zapeto jo vrzi v vodo in si poberi zelja, kolikor ga treba, enakomerno po vsej površini. Perje odstrani za vedno, pogrneš zopet izplaknjeno in dobro ožeto belo ruto, naložiš deske, ki pa si vsako skrbno umila v čisti vodi, potem pa snažne kamne. Zdaj še okrog roba snažno pobriši les krog zelja, potem odnesi vodo, splakni belo cunjjo in jo obesi na rob kadi; na zelje pa naliješ čiste, snažne mrzle vode, ki naj stoji dva prsta čez zelje in deske prek in prek. Sčasom zelje bolj skisne. Ako se ti zdi prekislo, ga ožmeš preden ga pristaviš k ognju. Če je klet zelo topla, bo morda zelje tako kislo, da ga je treba oprati. Naliješ namreč mrzle vode in zelje lepo iztisneš. Zelje mora biti le malo rumenkasto, skoraj belo; biti mora trdo, imeti mora prijeten vonj, tako do konca, prav do dna. To pa dosežeš, ako čistiš zelje najmanj enkrat, še bolje pa dvakrat v tednu. Seveda ne sme stati nič gnilega ali smrdljivega blizu kadi. Zelje mora biti drobno naribano. Zato gospodinja skrbno izreže štrunke preden se zelje nariba. Tisti štrunki ali koceni so rabni, ako jih narežeš v dolge, drobne kose (kakor se reže kisla repa) ter pripraviš kakor kolerabo ter malo

okisaš. Le dolgo je treba kuhati, da je mehko.

Voditeljica: Pridno si vse povedala, dobra Minka. Slišala sem že, kako pohvalo si žela, ko si nesla kislo zelje na trg in so gospodinje poslale kuharice nazaj, naj kupijo še več zelja prav pri tebi, ker je tako lepo in okusno.

Ljuba dekleta! Ali veste, da je kadno zelje izredno zdrava jed? Zlasti je zdravo koj sveže, ne kuhano, posebno, če ga malo zabeliš z bučnim oljem. Vem za slučaj, ko je imela prijateljica hudo špansko hripo; ničesar ni mogla uživati že tri dni ne. Pa si je v petek zaprosila kadno zelje z oljem zabeljeno, pojedla ga je polno šalico in od tedaj se je bolezen obrnila na bolje. Sveže kadno zelje z bučnim oljem je zdravilo za slaba pljuča in slab želodec. Pa dobro pomni: sveže koj iz kadi je tako zdravo — recimo eno uro; pa ne sme stati nepokrito, ne z železni ali okrušeni posodi. Ako hočeš svežega hraniti več ur (morebiti za bolnika), stlači ga v porcelanast lonček in dobro pokrij ali pa ga polij malo z oljem. Zrak hitro pokvari zelje, posebno v toplih dneh.

Tudi kuhano zelje je zelo zdravo; zabeliš ga s prežganjem, ki pa ne sme biti ne pregosto ne preredko. Pravijo, da je zelje najboljšo, kadar je trikrat pogreto. Pa tu moraš paziti prvič, da ga hraniš v snažni posodi, ki nima okrušenega loša ali v porcelanastem loncu, dobro pokrito na hladnem, zračnem prostoru, ne v kaki zatohli omari.

Izborna in izdatna jed je kislo zelje, v katerem skuhaš surovo glavino; v tem slučaju lahko zelje nekoliko zatepeš z moko, ker je zelo masno.

Bili so lepi in dobri časi, ko so matere dale otrokom za zajutrek koruzne žgance, lepo zabeljene z ocvirki in kislo zelje. To se je otrok — pa tudi hlapec, dekla, delavec vse drugače nasilil in podprl za težko delo nego z šalico kofetka in z belo žemljico.

Konečno ne smemo pozabiti, da obkladki s svežim kislim zeljem zelo pomagajo, ako imaš vročino v prsih ali med plečami, ali če te bode med rebri — kratkomalo — če se te hoče lotiti pljučnica. Tam, kjer te bode ali boli, priveži kislo zelje, na prst debelo naloženo na cunjico, ki bi jo pokrila z vso odprto roko s prsti vred. Zeljeva kislina čudovito vpliva na vnetje in pomaga.

Tremerje. Zopet se oglasim v dekliških gredicah, ker so se mi zdele v zadnji številki nekako prazne; drugače bodo fantje rekli: »Oho! Dekleta pa poleti spe, kaj so pa pozimi delale?« Me smo delale vedno, kakor še delamo sedaj. Pa dokler smo bile samo članice prosvetnega društva, nismo imele mnogo dela; pomagale smo si pri kakšni igri in hodile poslušat predavanja, ki so bila največ o higijeni; predaval nam je dr. Re-

bernik iz Celja. Hvaležne smo mu za to. Nekatero delamo že dalj časa kakor »Anica s Pohorja« in si zbiramo in prepišujemo vse članke iz gospodinjstva, ki jih prinaša Slov. Gospodar in drugi dobri listi. Kuharska navodila pridejo v en zvezek, drugi gospodinjski nasveti pa v drugi zvezek. Tako že imamo nekatere lepo zbirko kuharskih in gospodinjskih nasvetov, kar nam bo vedno prav prišlo.

Lanskega oktobra smo pa rekle kakor Milka iz Slov. goric: »Me gremo naprej, me mlade« in smo ustanovile na preprost način dekliški krožek kot odsek prosvetnega društva. Naša Pavla je predlagala na občnem zboru prosvetnega društva v Tremerjih, da dobimo dekleta zase krožek kot odsek prosvetn. društva, kar je odbor potrdil. Takoj sta začeli z dobro Zinko nagovarjati dekleta za naš krožek. Kmalu nas je bilo čez 20 skupaj; pri ustanovitvi smo izvolile Pavlo za voditeljico. Sedaj pa delamo: Imamo lastna predavanja, zraven pa ne zanemarjamo društvenih javnih predavanj, ki se vršijo mesečno enkrat. Za lastna predavanja smo si vzele kot vzgled šoštanske fante; — namreč tako, da vodimo predavanja same; enkrat predava tovarišica o kuhanju, drugič druga o vzgoji cvetlic, zadnje predavanje je imela naša Lojzka o pravilnem načinu pranja in o likanju. Večkrat priredimo za uvod k javnemu predavanju kako igrico; tako smo igrale: »Brez zajtrka«, »Kuharice«, »Dve teti«, »Vedeževalka« i. dr. Nedavno smo imele tudi skupen izlet na Goro Oljko. Lepo je pa tudi tistim, katerim je mogoča udeležba na daljše izlete, združene z romanjem. Tako srečne

so bile nekatere naše članice, ki so se s Celjani podale na Bled in romale tudi na Brezje, nekatere pa na Trsat z izletom na otok Krk. Videle smo marsikaj lepega in zanimivega, od strmega kamenitega kraškega sveta do prelepega morja Jadranskega. Videle smo tudi na Trsatu pobožne hrvaške romarje, ki so posebno pohvalili naše slovenske petje. Občudovale smo tudi izobražene Hrvatice v Omišlju na otoku Krku. Če se kam dalje podaš, vidiš marsikaj, kar je drugače nego v domačem kraju. Sedaj pa pozdravljam vsa slovenska dekleta, čitateljice in čitatelje Našega doma. — Ela iz Tremerij.

Iz moje poštni torbice.

Ivanka iz Pohorja. Bodi pogumna in velikodušna kakor hitro točno in jasno spoznaš božjo voljo. Jaz še vedno dvomim o Tvojem samostanskem poklicu; iz hvaležnosti se ne pojde v samostan. Ako res samostanu dolguješ, ker so Te izobrazili brezplačno ali za znižano ceno, pa to lepo odsluži ali se zaveži, da odplačuješ. Redovnica, ki nima pravega, resničnega poklica, je samostanu le breme, to mi veruj. Ako Ti Bog odkaže križ v svetu, sprejmi ga prav tako pogumno kakor če Ti ponuja trnjevo

krono kot srečni nevesti križanega Ženina. Pomni, dobro pomni! Brez trpljenja nihče ne pojde v nebesa, in srečna večnost v nebesih, to je naš končni smoter in nič drugega. Le otročiči pridejo brez trpljenja — vsaj brez radovoljnega prenašanja trpljenja v nebesa. Ti si nekam rahle narave, zato toliko trpiš. Pa tudi boječa grlica najde varno zavetje v skalnatih razpokah — tako Tvoja zbegana duša v odprti strani božjega Srca. Le bodi odkritosrčna, res odkritosrčna do duh, voditelja, ki Te bo gotovo srečno peljal skozi temo teh bojev. Saj se še Mali sv. Tereziki ni godilo bolje. Torej le pogum!

Vsem, ki si žele spisanih predavanj. Kdor ne utegne sam sestaviti predavanja, stori bolje, ako kaj lepega ali zanimivega čita. Mi imamo nad 20 dobrih listov in časopisov. Kdo utegne vse prečitati in vendar se toliko lepega in dobrega piše v njih. Zato sem že lansko leto nasvetovala, naj pri dekliških sestankih čitajo dekleta, kar se jim je zdelo najprimernejše ali tudi najzanimivejše, in sicer bi lahko imele razdeljene nagloge: Liza prečita doma vse Cvetje; le eno poglavje ali razpravo mora poiskati iz vsake številke. Jožica mora opozoriti kaj je v Bogoljubu bilo najvažnejše. Marjana prinaša in čita Kmetovalca, Trezika ve vsakokrat iz Sadjarja najpotrebnejše Jožica pa ve na pamet z lepim naglasom pesmico iz Vrta ali Angelčka ali iz drugega lista, Mica prinaša ilustrovanega Slovenca, Marica je večakinja v modnih vprašanjih, Tilčka pa ima iz Mla-like priloge in tudi rada čita, kar je tam najpotrebnejše za mladenke; Cirila je vsa v ognju, kadar razlaga, kaj piše »Kraljestvo božje«. Anica pa povprašuje vsakokrat, kdaj dobimo gospodinjski tečaj in kako bo vkuhaval a sadje, da bo imela pozimi za bolnike, pa tudi za zdrave ljudi pri hiši. Tako je čas dekliškega sestanka vedno prekratek.

Svetujem vsem dekletom, da si naprosite izvežbano osebo, ki Vam vsaj en popoldan, in sicer bi bilo primernejše v delavnici, pokaže in razlaga, kako se vkuhava sadje in kako se pripravljajo domači sokovi.

Ivica iz Murskega polja. Slomšek pravi: Pridna gospodinja skoči za kurjim peresom črez plot. Za perje dobiš lahko lep denar, pa tudi lahko spraviš perje, da imaš zglednik zase ali za druge. Pred leti so pridne služkinje v Ljubljani spravljale perje in ga darovale za revne novomašnike v Bosni. Še nedavno mi je

dobra gospa, ki jo imenujejo »Bosenska mama«, pisala, kako se ji je potožil mlad duhovnik iz Dalmacije, da ima ležišče kakor pes ali maček; ako hočeš v namen revnih misijonarjev v Bosni ali sploh na Balkanu darovati perje, pošlji gospe Mariji Kurnik, Ljubljana, Pražakova ulica 3. — Mati, ki je vzgajala pridno hčerko ter ji pripravljala »balo« za vstop v samostan, je sama pravila: »Jaz sem po travnikih, kjer so pasli gosi in kokoši, pobirala perje, da sem naredila svoji hčerki blazino.« — To je zgled pridnosti in materne ljubezni, pa tudi štedljivosti in skrbnosti.

Tonika iz P. Občudovala si energični ali odločni nastop tovarišice Olge. Veruj mi, da milina in skromnost vedno bolj diči deklet, kakor osorna odločnost. Le v slučaju, da te hoče kdo napeljati na krivo ali celo grešno pot, le v tem slučaju je dobra osorna odločnost; drugače pa je bolje, ako se vadi deklet v molčeci potrpežljivosti in krotkosti in mili dobroti.

Anica iz Podravja. Nihče Te doma ne razume, ne sestre, ne mačeha; celo trde besede moraš slišati in kletev nad Tvojo pobožnostjo. Nikar se ne loči od doma; potrpi in moli za te, ki toli žalijo Tvoje srce. Morebiti hoče Bog prav po Tvojih žrtvah in molitvah rešiti nesrečno mačeho in sestrici. Le rada potrpi in povračuj hudo z dobrim.

Marta iz M. Res trdo šolo je Bog poslal čez Te, ker si bila v službi krivično obdolžena in krivično pregnana. Bog je vse dopustil, veruj in zaupaj trdno — v Tvoj blagor. Čez nekaj let se Ti bodo odprle oči in pritrdila boš besedam sv. Pavla: »Tem, ki Boga ljubijo, se vse v srečo izide.«

Mirko iz Z. Tvoja izvoljenka je članica naše dekliške zveze; to me veseli. Poznam jo kot vestno, resnobno deklet, ki se pridno pripravlja na veliki korak, ko jo pelješ pred oltar. Le glej, da boš vreden take nevestice in da bo Tvoje srce ostalo neoskrunjeno, kakor je njeno. — Ako pa morata oba čakati, recita vsaki dan: »ker Bog hoče in kakor Bog hoče in nič drugače, vsaki dan potrpi in en dan.«

J. iz G. V vsej Jugoslaviji znajo žene in dekleta čitati in pisati — niti do polovice. Čita in piše jih od 100 le 39, samo čita od vsakih 100 le 1, ne čitati in ne pisati od vsakih 100 — 60 — to so torej nepismene. Ko bomo dobili statistične podatke letošnjega štetja, bomo vedeli vse bolj točno. Med Slovenkami

je menda najmanjše število nepismenih, ker so pri nas najbolj urejene šolske razmere. Kako hvaležna naloga za pridna dekleta, ako bi se pobrigala za vsa taka dekleta in jih učila pisanja in čitanja. Največ jih je v bližini hrvatske meje.

Dragica v Zagrebu. Da, žalibog je res, da v Ameriki ponekod kurijo lokomotive z neprodanim žitom in s koruzo. Da je to vnebovpijoča krivica, bodo mnogi — žal — spoznali šele sodnega dne.

Lizika K. iz M. Kako bi me obhajale 700 letnico smrti sv. Elizabete? Na to vprašanje svetujem: Z igrice in ustanavljanjem dobrotelnih naprav. Dobrodelnost je pri nas pač še v povojih. Posamezniki so včasih dobrega, usmiljenega srca, a splošno se pri nas vse premalo stori za reveže, bolnike, pohablence, za sirote in za stare, zapuščene ljudi. Letos so katoliške žene vse Nemčije obhajale zadnje dni majnika že tridesetkrat dan dobrodelnosti (Charitastag). Bilo je to v mestu Würzburg. Katoliške žene in dekleta tistih krajev so nam pač lahko v zgled. Pa tudi moške in mladeniči so tam organizirani za krščansko dobrodelnost. Le poslušajmo, kakšne zavode ima le mesto Würzburg. Že leta 854. je bila tu prva bolnica, leta 1097. so že ustanovili drugo bolnico, do leta 1500. so imeli že 12 bolnic. S skrbjo za bolnike je bila združena ljubezen do starih, onemoglih; za te ima to mesto 50 hiš, kjer jim ljubezen lajša trpljenje starih dni. L. 1579. je ustanovil škof Julij več bolnišnic in hiralnic. Bil je oče revežev in sirot. Reveži so bili pod posebno zaščito in varstvom. Danes ima mesto Würzburg sledeče zavode: Dom za revne dojenčke in »Jaslice« za dojenčke ubogih delavk; 12 otroških zavetišč in otroških vrtcev; dva mladinska doma, 4 vzgojilnice, 2 oskrbnišnice, 5 šol za ročna dela, 2 gospodinjiski šoli, 3 semenišča za učitelje ročnih del in otroške vrtarice; 1 šola za nego in postrežbo dojenčkov, 5 domov za poklicne delavce; 6 hiš za starčke in starke; 5 domov za onemogle delavce, 5 domov za potujoče pomočnike in služkinje; 8 hiš, v katerih vzgajajo bolniške strežnice za dom, 2 javni bolnici.

Res je mesto Würzburg večje od našega Maribora; a udeleženci dobrodelnega dne so si ogledali tudi mnogo dobrodelnih zavodov zunaj na deželi v malih krajih. Vsak katoličan tistih krajev, ki mu je Bog naklonil večje premoženje, rad prispeva k dobrodelnim ustanovam. Mnogi dajo po smrti polovico premoženja hišo, vrt, stavbišče, zemljišče v take na-

mene. — Kaj pa pri nas? — Hiralnica sv. Jožefa v Muretincih in sirotišnica v Slov. Bistrici — pa smo gotovi. Res, žalostno za nas, da morajo pohabljeni in stari ljudje beračiti. Vstanite, slovenske Elizabete! Naj veselje do velikodušne dobrodelnosti povsod preмага samoljubje; naj ga premaga ljubezen do ponižne uslužbenosti! M. Štupca.

Dekliški tabor pri Sv. Trojici v Slov. gor. Z eno besedo: Veličasten je bil! Iz vseh smeri so prihitela dekleta ter se navdušila za vzvišene ideale. Cerkveno propoved je imel škofijski voditelj Marijinih družb stolni kanonik Franc Časl, zunaj pred cerkvijo pa je spregovoril načelno globoka izvajanja predsednik Prosvetne zveze dr. Josip Hohnjec. Ognjevito uvodno in zaključno besedo je imel svetobenediški župnik Franc Gomilšek. Prisrčne pozdravne govore in deklamacije so imele: Marija Lorbek od Sv. Benedikta, Marija Senekovič od Sv. Lenarta, Marija Padovnik od Sv. Trojice, Marija Hujdec iz Marije Snežne, Alojzija Mlinarič iz Negove, Neža Reš od Sv. Benedikta, Terezija Črnko iz Sv. Jurija v Slov. gor., Marija Špan s Kapele, Marija Šuc od Sv. Ruperta, Marija Senekovič od Sv. Benedikta, Jera Pignar od Sv. Andraža, Barbara Leopold od Sv. Ane, Marija Poljanec od Sv. Antona, Genovefa Ljubec od Sv. Benedikta, Marija Pihlar od Sv. Lovrenca, Marija Brus iz Zgor. Sv. Kungote, Marija Sever od Sv. Urbana pri Ptuj, Anica Čuš iz Sv. Jurija ob Ščavnici, Roza Zorko iz Ptuja, Marija Kocbek iz Gornje Radgone, Alojzija Črnič iz Sv. Jurija v Slov. gor. ter Marija Družević od Sv. Andraža. Tabor je bil močna manifestacija krščanske ženske mladine za vzvišena gesla katoliške prosvete in poglobljenega verskega življenja.

Kapela-Radenci. Na prijazen poziv naše ljubeznive predsednice Dekliških Zvez, naše dobre matere (saj smem tudi jaz tako reči, kaj ne?) čitam tudi jaz knjigo narave in dovolite, da Vam uspeh opišem po svoje. Moj poklic me navezuje na sobo, zato pridem bolj redko v krasni božji svet. Zavidam druge, ki imajo zunaj svoje delo; čudim se pa, da jih je večina slepa za vso krasoto stvarstva. Nikakor pa ne morem razumeti tistih deklet, ki drvijo še v čarobni pomladi le na veselice, plese itd., ko imamo v naravi najlepšo, najljubšo zabavo. Zjutraj na vse zgodaj nas budijo iz spanja ptičice, ljubke lastovke s svojim žvrgolenjem, ki se ga nikdar ne naveličam poslušati; iz bližnje-

ga gozda me kliče kukavica, vuga, s svojim čigoligoljem, ki jih je tukaj posebno dosti. V nočni tišini se pa oglašajo čuk; prav nič ga ne sovražimo, saj nekje mora gnezdit, pa ne more zato, če lepše ne poje in če ni priljubljen pri praznovernih ljudeh. Če se ozrem po naših prijaznih hribih, vidim same gorice in vrh njih ljubke bele hišice in zidanice. Malo nižje proti vzhodu so ravnine, zlasti doli v Prekmurju (Slov. krajini), kamor je od tod krasen razgled; tam vidim lepa polja, na katerih že valovi žito. Ko pijem to krasoto, se mi pač napolni srce z veseljem in hvaležnostjo do Stvarnika, ki je tako neizmerno dobitljiv nam ubogim stvarcem. Mnogo bi še imela pisati, a se bojim, da bom predolga, zato še samo povem, da imamo tudi pri nas Dekliško Zvezo, ki sicer skromno a vendar pridno deluje. Pod vzornim vodstvom našega dobrega a preveč zaposlenega č. g. kaplana imamo mesečne sestanke, na katerih nastopita vsakikrat po dve dekleti kot predavateljici. Tudi Naš Dom ima lepo število naročnikov pri nas; vsi ga težko pričakujemo. Lansko grenko pismo — zelo odobravamo, iskreno želimo, da ga upoštevajo zlasti dekleta! Res hvaležni moramo biti za to pismo, čeprav je grenko, kot vsako zdravilo. Zavedajmo se, da le izobražena resna in požrtvovalna mladina bo enkrat v korist tudi našim ubogim zaslužnim bratom onkraj mej. Prosim našo dobro mater, naj nam daje svoje izkušene nasvete, ker z veseljem se hočemo po njih ravnati. Vsem enako mislečim sestricam iskren pozdrav! Tončka Kapelska.

Dolgo si morala čakati, ljuba Tončka, da je prišlo tudi Tvoje lepo pismo v Naš Dom. Pa boš menda danes tembolj vesela. Da, lepa je naša domovina in kar nagledati se ne morem krasote narave v naših krajih. Tudi meni kipi iz dna duše molitev: »O Bog, kako si dober za nas Slovence, ker si nam dal tako lepo domovino! O, da bi je bili vredni vedno bolj, vedno bolj!

Milica izpod Pohorja. Dve sliki. Vsaka slovenska hiša bi morala imeti dve sliki na odličnem mestu, vsakemu vidno. Slika sv. Cirila in Metoda in slika Slomška, našega apostola. Včasih ugibamo, s čim bi pripravili veselje prijateljici, sorodniku, godovnjaku, novoporočencema. Ali bi ne bile imenovane slike najprijaznejši dar? Oj, da bi prišel dan, ko ne bo ne kočice ne imenitne hiše brez teh slik! — Prav imaš Milica. Upam, da tvoje pismo ne bo zaman.

Trojiška nedelja. Solnce je pozlatilo vrhove gora. V srcih je živel še maj. »Lep dan bo,« se je čulo. »Daj nam ga Bog! Vendar tudi dež bi bil dobrodošel.« Tam nekje med hribi je skrita vas. Če greš po rimski cesti iz Celja daleč gor, kjer se ob njej vije Socka, od tam pa zaviješ na levo proti Št. Ilju, in še na levo proti Zg. Ponikvi, pa si pri nas, — Praznik se je razgrnil zadnjega maja čez vso faro, čudovito lep in važen. Smrečke so postavili krog cerkve, notranjščino pa so dčile kite zelenja. S kora so se smejale zale primalje, oltarji so se lesketali v vsej pestrosti. Vse v cvetju in zelenju. Čast ponkovskim cvetličarjem! Krog cerkve se je trlo ljudi. Pa se prikaže sprevod belo oblečenih deklic z vencji v laseh. Najprej male, potem večje; nato pa zastava dekliške Marijine družbe iz Št. Andraža pri Velenju in dekleta od tam. Vse se je zgrnilo v cerkev, orglje so bučale. G. župnik in voditelj družbe č. g. svetnik Jan. Gorišek je pojasnil pomen zastav, nato pa blagoslovil domači dekliški Marijini družbi novo zastavo. Prapor je prekrasno delo čč. šolskih sester v Mariboru. — Brezmadežna in Mala cvetka. — Obe sliki te prevzameta tako, da moraš priznati: Umetnost! Prav lepo! Posebno pozornost je vzbudilo zabijanje žebeljv v nov prapor. Vrstili so se predstavniki vseh družb in društev v župniji. Popoldne je bila še igra: »Junaške Blejke«. Pa pevskih točk je še bilo nekaj.

Danes smo imeli prelep dan. Prehitro je zatopil. Teh misli smo se razšli vsi veseli mladine in upajoč vanjo. Če bi bili vsi taki na Ponkvi in taki drugod, pa bi se lepo in pošteno živelo. — Jože.

Naši domovi. Res lepi so naši kmetijski domovi sredi dišečega sadnega drevja in zelenih trat. Tu je pobožal zlati solnčni žarek prvič ličece našemu fantu in dekletcu, tu mu dala mati prvo milo slovensko besedo. Tu je trgal prve rožice, učil se spoznavati Boga ter pisati in brati, pa tudi ljubiti svoj mili dom. To klije v srcu do konca dni. Tu se raduje danes lepe mladosti; fant tekmuje po moči in rasti s čvrstim hrastom na hribu, a dekleta z lepoto rožic na polju. Tekmujeta in urita se pa tudi na gospodarskem in prosvetnem polju. Ravno »Naš dom« nam je tega najboljši svedok. —

Fantje in dekleta se bodrijo v svojih pismih k zvestobi našim krščanskim načelom, se uče ceniti prave kreposti in ideale ter ljubiti svoj dom, svoj stan. Res da brez Boga pa tudi ni blagoslova, brez kreposti in idealov ni lepote, brez ljubezni do doma in svojega stanu ni notranjega zadovoljstva. V ponos nam bodi, da smo kmetskih staršev sinovi, proč z zapeljivo domnevo, da se vsako drugo delo ceni višje od kmetskega, ali pa celo, da je delati sramota. Kmetjski stan pa bo poganjal na spoštovanju, ugledu in trdnosti le do višine, v kolikor mu bo naša mladina prilivala zdrave in sočne tvarine. Čim više se bodo odprla vrata umski in srčni izobrazbi, tem več cvetja okrog naših domov. — C. M.

Vojniški fantje so fantje od fare, podjetni, korajžni ter v svojih življenjskih načelih neomajni. O vsem tem se mora sleherni prepričati, ki je imel priliko, da vrže pogled v njih duhovno snovanje kakor se zrcali iz domačega lista »Naša mladost, ki so ga vrli vojniški fantje, člani fantovskega krožka vojniškega prosvetnega društva začeli izdajati dne 15. januarja t. l. Zdrav duh veje iz doslej izišlih ter le ozkemu krogu v prijateljsstvu združenih ter preizkušenih fantov namenjenih peterih števil. Od prve številke naprej je viden napredek: od zunanje opreme — prvi dve številki sta pisani s črnilom, ostale tri pa tipkane — pa do vsebinske strani, ki je v zadnji številki zajela že zelo globoko v fantovske duše. Vprav programatične važnosti so v tem pogledu sledeče misli, ki jih med drugim razvija uvodni člankar v peti številki, ob drugi obletnici ustanovitve fantovske Marijine družbe v Vojniku: »Vsi vi, ki ste vpisani! Velika je vaša odgovornost, težka je naloga, ki ste jo z vpisom sprejeli nase. Ali ne slišite, kako kriče vsi tisti, ki so iz srca zavrgli Boga? Tako vpijejo in kričijo, da nas bodo drugi narodi skoro smatrali za versko brezbržhen narod. Zato je nujno potrebno, da stopi četa vitezov Marijinih naprej. Vsak vaš korak, vsako vaše delo, vsaka vaša beseda mora biti močan klic po Bogu, po verski obnovi, po lepšem verskem življenju.« Iz vseh prispevkov pripovedne vrste zveni globoka ljubezen do vsega domačega, rodnega in našega. In potem tisti topli spomini na tedaj, ko so mlade fantovski sile zorele v veliki in močni fantovski organizaciji. Dočim je pažnja v prvih dveh številkah posvečena malodane izključno najožji domačnosti, se v naslednjih šte-

vilkah razširja v daljnješa obzorja. Prav vidni so tukaj doživljaji vojaških fantov v dobi odsluževanja vojaškega roka (n. pr. kaplar Mato, Spomini...). Vojniškim fantom gre za njih spodbudno podjetnost, veselje do dela in vzorno navdušenost vse priznanje. Dali so tudi fantom drugod lep zgled, vreden posnemanja. Tudi šoštanjski fantje imajo svoj list ter ga z veseljem in ljubeznijo čitajo in polnijo s svojimi zreliimi prispevki. Pa eno slabost imajo — v tem slučaju je skromnost prav gotovo slabost — da ne marajo, da se veliko piše o njihovem listu, ker se bojijo, da bi morali list ponatiskovati v večjem številu izvodov, kar bi jim pa povzročilo velike brige. Za pohvalo pa prav gotovo ne bodo hudi. Velik je smisel te fantovske podjetnosti in delavnosti; kdo bi pač hotel naglašati, kolikega pomena je spretno sukanje peresa, iztiskavanje sočnih in izvirnih misli iz glave, utrujene od težkega dnevnega dela, ter premagovanje čestokrat nemajhnih ovir, ki so z izdajanjem takih listov celo v mestu v zvezi, pa da ne govorimo o naši vasi, kjer je treba vse šele zbrati, organizirati in žrtvovati. — Prav toplo priporočam tudi drugim rancovskim krožkom, da preko zime mislijo na izdajanje takšnega svojega domačega glasila, in da od časa do časa pošljejo nekaj števil. Našemu domu na upogled, da izreče o načinu urejevanja ter posameznih prispevkov svoje mnenje. Dobro stvari bom seveda prav rad izbral tudi za Naš dom. Ti domači listi naj bi bil nekaka šola za stopnjo naprej — za sodelovanje pri Našem domu in drugih fantovskih listih. Fantje! Za vojniškimi in šoštanjskimi fanti! — Urednik.

Kako delamo? Poletna vročina in naporeno delo zunaj na travnikih in poljih je nekoliko oviralo prosvetno delo v naših fantovskih odsekih. Društveni prostori v poletju niso baš privlačna točka; tam ugodnejše je zunaj ob potoku, ki tako vabljivo vabi v svoj hladni objem, ali pa na zeleni trati v hladni senci. Vendar društveno življenje ni popolnoma ponehalo. Nekateri odseki so delali izlete, n. pr. št. Janž na Dravskem polju, prav lepo so praznovali po nekod naš fantovski praznik sv. Alojzija, n. pr. v Šoštanju, kjer so priredili fantovski dan z izbranim sporedom; vrli in korajžni Konjičani pa so poročali na Brinjevo goro in tam obhajali god angelskega mladeniča..., drugi fantovski odseki so imeli skupno sv. obhajilo. — 25. junija se je v Kamnici pri

Mariboru ustanovil nov fantovski odsek. Ni ravno veliko število fantov, a nič ne de, saj vemo, da iz malega raste veliko. — Na Petrovo so se vršile prve prosvetno-sportne tekme pri Sv. Benediktu v Slov. gor. za tamošnje okrožje. Tekmoval je samo benediški odsek. Dosegel je 73%. Ni sicer veliko število, lahko bi več — a za začetek dovolj. — Kaj pa drugi odseki? Tudi na vas pride vrsta v jeseni, da pokažete, koliko vas je in koliko znate. Zato se le marljivo pripravljajte, da bodo uspehi lepi. Marljivo trenirajte vse sportne panoge, ne pozabite pa tudi na prosvetno stvarino — zadrugištvo. —o—

Agitirajmo. Avgusta, ponekod še septembra se vrše skoraj v vseh okrajih fantovski tabori, kjer se zberejo naši najboljši fantje, člani naših prosvetnih in verskih organizacij. Čemu? Zato, da se navdušijo za večno lepe, večno mlade ideje poštenega, krepostnega, katoliškega fantovstva. Fantovski tabori morajo izzveneti v en sam mogočen klic: **Hočemo biti vzorni člani naših družin, hočemo, da zacveto v naših družinah krščanske čednosti, lepo urejeno versko življenje!** Fantovski tabori nam morajo dati nove, krepke pobude za bodoče delo. Potrebujemo take pobude, da se nas ne polasti mlačnost, morebiti tudi malodušnost, če takoj ne žanjemo uspehov. Fantovski tabor mora biti res naš fantovski dan. Pokazati se mora takrat naše fantovstvo, fantovski pogum in korajža v pravi luči. Videti hočemo, koliko še je med nami korajžnih fantov, ki ne zmeneč se za ovire, gredo za svojim ciljem po točno načrtani poti. Da bodo fantovski tabori res dostojeni fantovski praznik, je treba priprave, predvsem agitacije. Ali veste, kaj se pravi agitirati? Agitirati se pravi, koga razgibati, razmujati, pridobiti za kakšno stvar ali idejo. Imeti je treba le kako misel, idejo ter jo drugim povedati. Človeka, ki bi ne imel nobene misli, in bi je ne mogel povedati drugemu, če ne z jezikom, pa vsaj z znamenjem, menda ni pod božjim solncem. Naš veliki mojster Krek je rekel nekoč: »Če kdo drugega ne more, tako neumnega, tako počasnega in nerodnega človeka ni, da bi agitirati ne mogel!« Sedaj veste, kaj je treba. Pojdite med svoje tovariše — poštene seveda — drugi vas ne bodo poslušali, in jim povejte svojo misel: pridružite se nam, pojdite z nami na naš fantovski tabor. Povejte še jim, kaj hočemo, zakaj se zbiramo na fantovskih

taborih in zakaj v fantovskih odsekih naših prosvetnih društev. Brez agitacije ne gre nobena stvar. **Uspeh in udeležba na fantovskih taborih je odvisna od tega, kako bode te vi zastavili svojo besedo med svojimi tovariši.** Razgibajte in razmujajte vse dobre fante, da se bodo vsi, kot eden sam dvignili in se udeležili fantovskega tabora.

Ko že govorimo o agitaciji, naj omenim še to: Agitirajte med svojimi sovrstniki, prijatelji in tovariši, da se včlanijo v fantovskem odseku domačega prosvetnega društva. Mnogo fantov še je, dobrih, vernih, ki stojijo ob strani in še se ne morejo odločiti za sodelovanje v naših vrstah. Morda še imajo razne predsodke, morda čakajo vašega vabila. Stopite k njim in jih povabite k sodelovanju, razpršite jim razne pomisleke in predsodke. Morebiti ne bo takoj uspeha, nič ne de, trdnjava ne pade na en mah, drevo tudi ne. Vztrajajte, ponovno prigovarjajte, razlagajte, dokazujte s prijateljsko besedo, uspeh ne bo izostal. Za vsakega dobrega fanta, ki še je izven naših vrst, ni škoda nobenega truda in žrtve. Dvoje je mogoče: Ali ga bomo pridobili mi, ali pa ... Zato fantje, člani fantovskih odsekov, na delo! Ni težko agitirati; treba je imeti le kako misel, idejo ter druge za njo vneti. Naša misel, naša ideja je: **popoln katoliški človek, usposobljen in pripravljen za vsako delo v skupni blagor vseh.** Za to misel, ki je tako lepa, pač ne bo težko pridobiti mladega, nepokvarjenega srca, ki je do vzetno za vse, kar je lepo in dobro. Delajte pri agitaciji tako, kakor je učil nekoč rajni Krek: »Če dobimo na cesti človeka, ki bo rekel: Dober dan!, odgovorite mu: Bog daj! Tretja beseda mora biti že agitacija za dobro stvar.« — Mirko.

Slovenskim bratom in sestricam v pozdrav. Pristrčno nam bodite pozdravljeni! Pozdravljene hčerke in sinovi jadranskega morja, hčerke in sinovi bistre Soče, sinovi vročega slovenskega jugla! Prav lepo bodite nam pozdravljeni tudi vi, ki vas je rodil morda zatirani slovenski narod, pozdravljeni vi, ki vas rodijo ljube vinske gorice in bregovi lepe Drave. Pozdravljamo pa tudi tiste, ki na koroske Slovence ne pozabijo. Veselili bi se, ko bi mogli gledati vaše ozemlje in vas, ki ste cvet slovenske krvi. Veselo upanje nam navdaja srce, da nas ne uniči nobena sila, noben vrag, ker po krvi smo vsi vaši zvesti bratje.

Vem, da se ne bi zbal trudnih korakov, če bi bilo treba za brate kaj žrtvo-

vati. Mi smo zatirani v vsakem oziru. Celo v cerkvi se nam vsiljuje »blažena« nemščina. Imamo čisto nemške duhovnike na slovenskem ozemlju. Mila slovenska pesem v cerkvi se nadomestuje z nemškim petjem. Poglejmo malo naše male, ki še hodijo v šolo. Ti se rapidno ponemčujejo. Učijo se samo nemščino in tudi pojo samo nemške pesmi. Oni izgovarjajo napačne nemške besede, in tako jih ni mogoče razumeti.

Pri nas na Koroškem vlada pač — Heimatdienst. On na tihem posreduje prestavljanje učiteljev in duhovnikov, posreduje prodajo domačih kmetij v nemške in rajhovske roke. Pri sedanji svetovni krizi so kmetje pač primorani, da prodajajo svojo posestva, predno so jim zarubljena. Zgodil se je pri enem kmetu sledeči slučaj:

Ta ni imel plačanega zemljiškega davka. Prišel je odposlanec od davkarije na dražbo in pripeljal že celo kupca s seboj, kateri je prinesel verigo za ubogo živinčce. Krava je kmetu bila odvzeta za minimalno ceno. Ta kmet je prosil okoli ljudi, da bi mu v tej denarni stiski priiskočili na pomoč. Žalibog nikjer ni našel odmeva, ker vsled sedanje trdote nihče več nima denarja. Če pojde tako naprej, tam pride naš slovenski kmet. Njegova gruda prehaja v nemške roke. Da, res, revež je med tujim narodom kmet slovenskega mišljenja.

Še majhen dodatek. Mislim, da ve vsak Slovenec, da »dom je mir«, a na Koroškem se le težko najde. Kot ponočni volkovi pridejo tisti brezpametneži, ki so nemškega mišljenja, po našem »nemčurji« in razgrajajo okoli slovenske mirne hiše in kričijo: »Ven s čuši«.

Draga dekleta! Prosim, dovolite tudi za vas nekaj vrstic. Bodite srčno pozdravljene vse, katere se tako pridno zbirate pod »Dekliškiimi gredicami« in tako lepo dopisujete v ta krasni list Naš dom. Pa, kako res lepe so te vrstice. Te čita veliko krščanskih ljudi. Tudi mene veselijo, komaj čakam, da pridejo iz prelepe Slovenije. V enem kraju se slovenska dekleta pridno zbirajo v Dekliški zvezi, v drugem pa v Marijinih družbah. Oh, kako lepo je res vse to. Saj pravi nam že pesmica:

Marija je venec spleatala
in ga dekletom šenkala,
in ga dekletom šenkala,

In:
Če Te tukaj tarejo mnoge težave,
če misli obupa duha Ti moré,

zaupno ozri se v nebeške višave,
Gospod napolnil Ti bo z upom srce!

Drage slovenske deklete,
ne zabite na Slovence trpeče.
Zadostuje samo en očenaš —
za vse, za vse nas. — —

J.-r.

Na fantovske tabore!

Dne 2. avgusta se je mladina v veličastnem številu udeležila evharističnega zbora v Konjicah. — Dne 9. avgusta se je zbrala v Vojniku. Nadaljni tabori bodo pri Sv. Juriju ob Ščavnici dne 23. avgusta. Nadalje bo letošnji tabor za slovenjgorske fante koncem avgusta, oziroma začetkom septembra pri Sv. Trojici v Slov. gor., ob istem času pa pri Sv. Roku za fante šmarsko-rogaškega okraja ter pri Sv. Petru pri Mariboru za mariborsko okrožje. Fantje! Krščanska kmečka mladina! Z rdečimi nageljni na tabore! Pridite na kolesih, vozovih, s tamburicima ter v skupinah. Agitirajte za te tabore, o čemer še bo govora v časopisju, da bo udeležba na njih velika, častna ter zavedne krščanske mladine vredna!

Naše vrste se širijo. Ob priliki Slomškove proslave v Rogški Slatini se je tamkaj osnoval fantovski krožek prosvetnega društva; dne 9. avgusta se je ustanovil fantovski krožek Prosvetnega društva pri Sv. Lovrencu na Pohorju. Ravno tako so se tudi šentrupertske fantje v Slov. gor. ojunčili ter se zbrali v fantovskem krožku. Tekom avgusta in septembra sledi ustanovitev novih fantovskih krožkov pri Sv. Marjeti ob Pesnici, Jarenini, Št. Ilju v Slov. gor., Kostivnici pri Rogški Slatini in drugod. Fantje! Korajža veljal in pa dobra volja!

V Mariboru smo imeli v nedeljo, dne 26. julija lepo obiskan sestanek zastopnikov prosvetnih društev iz mariborskega okrožja. Na sestanku se je sklenilo, da se osnujejo še drugi fantovski krožki, kjer fantje želijo, da se ustanovijo.

Sportni tečaji so bili v nedeljo, dne 26. julija v Ljutomeru, Ptuj in v Mariboru. Ptujčani so dejali, da bodo na kolesih prihiteli v Maribor, kjer si bodo ogledali igrišče vrlih mariborskih Maratoncev ter se preizkusili v raznih veščinah, kakor met kopja, diska, krogle itd. Tečaji, zlasti mariborski, so lepo uspeli.

Izlet smo naredili kamniški fantje v nedeljo, dne 2. avgusta k sv. Petru pri Mariboru. Lepo je bilo. Spoznali smo se

med seboj, zapeli ter se v sijajnem razpoloženju razšli z željo, da bi bilo še več takšnih izletov.

O rokometu razpravlja deveti zvezek mariborske Prosvetne knjižnice. Navedeni zvezek vsebuje pravila in določila, ki se tičejo rokometu, ki ga fantom zunaj na deželi toplo priporočamo. Pravila so tako poljudno razložena, da jih lahko vsak ume in da se fantje zamorejo prav lahko pri igri po njih ravnati. Zvezek stane 2 Din. Naročilo tega in drugih zvezkov navedene knjižnice fantovskim krožkom prosvetnih društev najtopleje priporočamo. Naroča se pri tajništvu Prosvetne zveze, Maribor, Aleksandrova cesta 6.

Sadjarimo prav! je naslov drugemu zvezku knjižnice mariborske Kmetijske zveze, ki ga je sadjarjem v spodbudo in pouk napisal znani strokovnjak na polju sadjarstva Mihael Levstik. Segajte po knjižnici!

Veliko prosvetno nalogo si je zadala Jugoslovanska knjigarna skupno s Cirilovo knjigarno z znanim obsežnim ter velikopoteznim založniškim načrtom. Te dni je izšel v zbirki lepih mladinskih spisov R. Kiplingov, Zakaj—zato. Navedeno knjigo je natisnila Cirilova tiskarna v Mariboru. Prevedel G. Koritnik. V platno vezana stane 40 Din. Potem je izšel šesti zvezek I. Pregljevih izbranih spisov, in sicer njegove čedne »Idile in groteske«. Levstikove spise pa je začel urejevati dr. Anton Slodnjak. Izšel je sedaj tretji zvezek z nebroj mičnimi pri-povedkami, med njimi tudi z »Martinom Krpanom«. Omenjeni šesti zvezek Pregljevih spisov stane vezan 60 Din, broširan pa 45 Din. Vsa ta dela se lahko naročajo tudi v Cirilovi knjigarni v Mariboru, Koroška cesta 1. Naj bi ne bilo knjižnice zunaj na deželi, ki bi ne imela vsaj po dvoje izvodov teh knjig.

A. Lebar: »Med pomladjo in poletjem«. Dekliški popoldnevi in Radio Ljubljana. Založila uprava ženskega lista »Vigred«, Ljubljana 1931. Tisk Jugoslov. tiskarne. Cena 10 Din. Knjižica obsega 12 predavanj, ki so namenjena dekliški samovzgoji. V teh razgovorih skuša predavateljica označiti nekaj temeljnih točk, ob katerih naj bi dekleta v samovzgoji razmišljala o raznih vprašanjih, ki jim jih življenje zastavlja in odgovora od njih

zahteva. Kakor predavanja, tako tudi knjiga nima toliko namena poučevati, ampak dati pobudo za razmišljanje. Knjižica želi izpopolniti nedeljske popoldneve z urico tihega premisleka o tem, kaj življenska pomlad od deklet zahteva in kaj življensko poletje od njih pričakuje. Naj bi dekletom namenjena predavanja našla prijazen sprejem med njimi!

Okrasne spenjavke za vrt in dom. Spisal ing. agr. Ciril Jeglič. Založila Družba sv. Mohorja, natisnila Mohorjeva tiskarna v Celju 1931. Z 52 podobami. Cena broš. izvodu za ude 21 Din, za neude 28 Din, vez. za ude 30 Din, za neude 40 Din. Ker je torej še mnogo domov tako pustih in golih, mnogo vrtov brez pravega zelenja, zato je Jeglič hotel povedati in svetovati, kako naj si odpomoremo z umno gojo spenjavk. V tej knjigi so zbrane vse za naše razmere prikladne spenjavke (pojasnjuje jih 52 slik). Dano je navodilo, kako in kje naj jih uporabljamo, kako oskrbujemo. Knjigo dobite po vseh knjigarnah in pri Družbi sv. Mohorja v Celju. Za ude Mohorjeve družbe znižane cene.

PREDLOGI IN VPRAŠANJA

Živijo Metka D. iz Slov. goric. Sestrica Metka, objela bi Te in zavriskala, tako sem vesela Tvoje želje po napredku dekliskega gibanja, ki si ga pokazala v dopisu »Kaj pa dekleta?« v junjski številki Našega doma. Tako iz duše, bodi uverjena, ne samo iz svoje, ampak tudi iz duš mnogih, s teboj mislečih deklet, si zajela ono pismo. Kar iz celega pisma veje velika in topla Tvoja ljubezen za poživitev in poglobitev našega dela, za razširjenje naših lepih dekliskih idej. — Tudi me prosimo in rotimo, da se čimprej osnuje deklisko vodstvo v okviru Prosvetne zveze! To je naš združen glas, dolgo zadrževan, ki pa je sedaj glasno butnil na dan, ker vidimo, da drugače ne gre in ne gre naprej. Resni, resni so časi, še resnejši so pred durmi: skrajni čas je, da stopi četa krepkih in plemenitih slovenskih mladenk na noge: »Do tod in ne dalje!« In jaz vidim veliko, veliko in dolgo vrsto naših, ki jih zdaj še nimamo, pa se nam bodo s pomočjo novo pižvljenega, vnetega in skrbnega dekliskega vodstva priključile. Sestro za sestro, duša za dušo priversti v naše katoliške vrste, to bodo rubini, ki bodo žareli na naši poti. O, ne pustimo jih čakati, ko tako široko upirajo oči v nas in iščejo razumevanje dekliske duše, išče-

jo solnca, pa je ni, ob katero bi se oprle in korakale k Luči in Svobodi, pa končno te čiste oči daleč od nas utonejo. Sestre, rešujmo! Če bi smela jaz kaj svetovati, bi v imenu naših deklet izrazila željo, da se v odbor dekliskega vodstva sprejmejo tudi kmetska dekleta, ki so dovolj izobražena in ki bi se poslale kot zastopnice in predstavnice dekliske centrale med sestre. Seveda, mogoče za vsak večji okraj ena. Ni dvoma, da bo uspeh. Vse bi imele pred očmi enoten program, enoten cilj, in s kmečki dušo in s kmečkim razumevanjem, bi se našim dekletom najbolj približale, ker bi bile eno z njimi. Saj je večina, ki se zbira okrog Našega doma, zlasti mislim s tem fante in dekleta, kmetska. Naša dobra predsednica ga. prof. Mar. Štupca pa bi vse naše delo ljubeznjivo nadzirala, vodila in spremljala. Ej, sestre, dajte, pomagajte, delajte in prosite, da se izpolnijo naše lepe sanje, pa bo veselo in lušno v naših vrstah!

Fantje delajo; šli so topot pred nami. Vsa čast, tako se spodobi! Me, dekleta, pa pojdemo korajžno, z odločnim dekliskim nastopom za njimi na pot lepega, v globoki veri utrjenega deklisťva!

Tebi, Metka, pa podajam roko z vročo željo, da vidim kmalu, kmalu izpolnjene Tvoje in naše ideje in oni dan bomo zaklicale s Teboj: Me gremo naprej — me mlade! — Angela iz Sav. dol.

IZ VSEH VETROV

Tajnosti vsemirja. Velika zvezdarna na Mount-Wilsonu, ki ima največji daljnogled na svetu, je nedavno objavila v svojem letnem poročilu nekaj zelo zanimivih podatkov o svojih opazovanjih, vedno svetovi, ki imajo nam doslej še čisto neznane lastnosti. Mi vemo, da se vsa telesa v vsemirju gibljejo z večjo ali manjšo brzino. Zemlja n. pr. se suče okoli solnca z brzino 29.7 kilometrov na sekundo. S celim solnčnim sistemom in z »rimsko cesto« vred se pa premika proti ozvezdju »Capello« s 750 km brzine na uro. To brzino si že težko predstavljamo. Zvezdarna na Mount-Wilsonu pa je odkrila v ozvezdju »Velikega medveda« neko meglo, ki se oddaljuje od zemlje z neverjetno brzino 11.500 km na sekundo! To hitrost so izračunali s pomočjo špektralne analize. Zvezdarna je dalje ugotovila, da se nahaja v ozvezdju »Pegaz« mlada zvezda, ki izžareva s svoje površine vročino od 400.000 sto-

pinj. To je največja vročina, kar so jih doseda izračunali pri zvezdah. Solnce ima na svoji površini le 6000 stopinj vročine. Tudi čvrstost zvezd je jako različna. Solnčna masa n. pr. je »gosta« približno tako kot naša voda, zvezda »Capello« pa je gosta komaj tako kakor naš zrak. So pa še manj goste zvezde. Tako n. pr. je zvezda »Autores« komaj tako »gosta« kakor je zrak, ki še ostane v posodi, iz katere smo z zračno sesalko zrak izsesali. So pa tudi zelo goste ali »trde« zvezde Astronom von Nansen je odkril zvezdo, ki je 400.000 krat bolj gosta kakor solnce in masa te zvezde je 16.000 krat bolj gosta kakor masa platin. Liter vode, ki tehta pri nas 1 kg, bi tehtal na tej zvezdi 40.000 kg.

Največji zvon na svetu. Največji zvon na svetu se nahaja na Japonskem v industrijskem mestu Osaka. Zvon so vlili pred nekaj leti na čast velikemu japonskemu reformatorju Štoku, ki je živel pred 1300 leti in ki si je pridobil velike zasluęe za razširjenje budizma na Japonskem. Zvon je 8 metrov visok in tehta 240.000 kilogramov. Pred vojno so imeli največji zvon na svetu v Kemlju v Moskvi, ki je bil visok 5.80 metrov. Ta zvon pa je padel ob velikem požaru v Moskvi (za časa Napoleonovega pohoda v Rusijo) na tla in se je znatno poškodoval. Tudi v glavnem mestu Kitajske, v Pekingju, imajo zelo velik zvon, ki so ga vlili leta 1403 na cesarjevo povelje.

Kaj vse vidijo otroci v kinu. Na češkem so te dni razpravljali v parlamentu o novem kazenskem zakonu za mlade ljudi. Za besedo se je olasil tudi duhovnik in poslanec Stašek, član češkoslovaške ljudske stranke. Ta je govoril največ o slabih posledicah kina na mlade ljudi. Iz švicarske statistike je povedal te-le številke: Na 95 srednjih šolah v Švici študira okoli 3800 učencev, od teh pa jih 2450 redno obiskuje kino. V enem samem letu pa so ti otroci videli na platnu: 1114 krvavih pretepov, 1286 rodbinskih preprirov, 350 slučajev najbolj divje pijanosti, 120 preštevov, 10515 ropov, 1179 tatvin, 1071 požigov, 765 samomorov in 1225 detektivskih zgodb. In pri nas? Nič boljše ni. Zato bi bilo tem priporočljivejše, da ima skoraj vsako prosvetno društvo svoj kino, kje naj se zlasti ob sobotah, nedeljah in praznikih predvajajo pošteno in poučni prosvetni filmi, ne pa običajni filmski šunt. Tudi bi morali pozdraviti pobudo, da bi obe Prosvetni zvezi v Mariboru in Ljubljani osnovali v

svrhu predvajanja takšnih prosvetnih filmov svoja ljudska kina.

Nova iznajdba. Italijanski inženjer Domenicosa je izumil motorno vozilo z enim samim kolesom, ki mu je dal ime »motokolo«. Dokler motor počiva, mora biti kolo naslonjeno, a čim se motor sproži, postane vozilo zelo stabilno. Sedež za potnika ima obliko zelo udobnega usnjenege naslonjača. Motor porabi komaj 1 liter bencina za 100 km poti in je zmožen velike brzine. Edina napaka tega vozila je njegova čudna zunanost: kolo je dokaj veliko in meri 170 cm v premeru.

Traktorji — vlačilci. Že pred vojno so skušali nadomestiti v kmetijstvu živalsko silo (konje, vole itd.) z raznimi stroji: parnimi, električnimi in motornimi. Strojno obdelovanje zemlje so najbolj razvili v Zedinjenih državah Severne Amerike med vojno, ko so bile človeške delovne sile na bojiščih ali zaposlene v tvornicah. S strojnimi obdelovanjem so v Ameriki tako znižali proizvodne stroške, da stane kvintal pšenicega zrna po nekod komaj 30 do 35 lir, dočim se danes še vedno lahko prodaja po 50 do 60 lir, torej z velikim dobičkom; pri nas pa trde mnogi strokovnjaki, da bi se ne izplačalo pridelovanje pšenice, če bi padla cena izpod 100 lir za kvintal. Strojno obdelovanje s traktorji na bencin ali petrolej se je po vojni zelo razširilo po vsem svetu in tudi v Julijski Krajini orjejo že marsikje z motorjem in pride oranje mnogo ceneje kot z živino. Tako je tudi v ostali Italiji, kjer je bilo l. 1915. komaj 270 motornih plugov, dočim jih je danes že 21.000. Kjer je bil pred vojno en motorni klug, jih je danes 75. Enako sliko dobimo tudi po drugih državah. Trenutno se motorno obdelovanje zemlje z motorji najbolj širi v Sovjetski Rusiji; po načrtih bi morale ruske tvornice motorjev izdelati od let a1932. naprej letno po okoli 50.000 motornih plugov. Na državnem veleposestvu — tako imenovani žitni tvornici — Sovhoz Verbljud (sovhos = sovjetskoje hozoajstvo = drž. posestvo, Verbljud = velblod, kamela), ki meri skoraj 150.000 ha (predstavljaj si kvadrat s stranico od 38,5 km, ob kateri bi moral hoditi skoraj osem ur), imajo kar 700 traktorjev, torej enega za vsakih 215 ha. Za jesensko setev je oralo 350 traktorjev v eni vrsti in vsak je delal štiri brazde; istočasno so napravili 1400 brazd. Za majhna posestva niso traktorji vlačilci, ker je treba preveč

obračati, zelo pa se splačajo na velikih posestvih. Ker gre vse gospodarstvo danes za tem, da se proizvodni stroški tudi v kmetijstvu čimbolj znižajo, zato bo vedno več traktorjev-vlačilcev oralo zemljo. Prej ali slej pa se bodo traktorji na bencin ali petrolej zamenjali s traktorji, katere bo gonila električna sila.

Znamenite vohunke. Dvajset let je že minilo po svetovni vojni in o vohunih in o vohunkah so v tej dobi zelo mnogo pisali, pa vendar je vohunstvo še vedno zavito v neko meglo, da še danes ne vemo prav, kako so mogli razni ljudje izvrševati ta nevarni posel na tako pretkan način. V drugem letu svetovne vojne je ugotovil neki francoski agent (vohun) v mestu Lausanne (v Švici), da se širijo od tam dalje važna poročila. V teku preiskave je policija dognala, da prejema neka ženska v Parizu čisto redno večje količine jajc iz Švice. Francoski agenti so takoj dobili nalog, naj to žensko opazujejo. Opazovali so jo dolgo, pa kar nič niso mogli ugotoviti. Pregledovali so vsa njena pisma in skušali so najti kakšno tajno pisavo, pa zopet nič — vse je kazalo na to, da je ženska čisto navadna, priprosta in poštena trgovka. Ko so pa zopet prišle preko meje važne vesti, se je policija odločila za svoj poslednji poskus: zaplenili so jajca in so jih dali kemično preiskati. Kemiki so res v 24 urah dognali, da so jajca popisana s tajno pisavo! Na eni lupini je bilo napisano naročilo, naj pošlje podatke o letališču v Blue-ju, potem pa podatke o kretanju čet pri Chalonsu. Krivda jajčarice je bila s tem dokazana, a naloga ni bila še popolnoma rešena: treba je bilo še ugotoviti pot, po kateri je jajčarica pošiljala svoja poročila v tujino. Zopet so žensko opazovali noč in dan, dokler niso prišli na to, da jo večkrat obiskuje lasuljar, ki ji kodra njene lase. Opazovali so jo tudi pri kodranju las in so zapazili, kako nekaj piše z dolgo iglo na železo za kodranje las. Lasuljar, ki je bil njen pomagač, je mirno pustil železo v ženski sobi, dokler ga neki tretji pomagač ni odnesel. Prav spretna je bila tudi neka druga vohunka, znana pod imenom Tihelly. Ta je pisala svoja poročila na ozke papirnate odrezke, te pa je vdevala v razklano dopisnico. Stvar pa je bila zanj zelo neprijetna vsled tega, ker je posnemala svoja poročila iz pisem, ki jih je pisal njen sin z bojišča. Na podlagi teh poročil pa so Nemci zelo uspešno napadli ravno tisti polk, kjer je služil sin, ki je pri nekem silnem nemškem napadu tudi padel.

Š A H

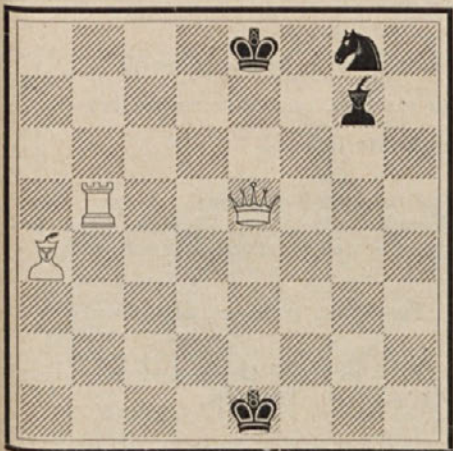
Zelo zanimiv slučaj pri šahovski igri je takozvano »tolčenje mimogrede«. Če kmet v prvi vrsti napreduje za dve polji in naleti pri tem na nasprotnikovega kmeta, ki stoji levo ali desno za polje pred njim, ga lahko tolče. Ta poteza je izjema osnovnih pravil šahovske igre. Pri tolčenju mimogrede mora kmet zasedeti prosto polje, katerega je prekoračil nasprotnikov kmet.

Na primer: belega kmeta, ki napreduje s polja e2 na e4 lahko odstrani črni kmet, ki stoji na polju d4, oziroma f4. V tem slučaju zasede črni kmet polje, katerega je preskočil beli kmet, v navedenem slučaju polje e3, v navadni igri pa bi zasedel polje e4.

Ob koncu omenimo še eno lastnost kmeta. Če priroba kmet do zadnje črte nasprotnikovega polja, lahko postane s potezo figura, ali kraljica, stolp, tekač ali konj, kar pač določi voditelj igre. Navadno postane kraljica, ker je najmočnejša figura.

Napad in napoved šaha.

Če pride eden igralcev pri igri s svojimi figurami na polje drugega in ga sili k umiku, imenujemo to napad.

Slika 3.

Napad na kralja mora eden ali drugi igralec vedno napovedati z vzklikom: »Šah kralju« ali kratko »Šah«, kar imenujemo napoved šaha. Kralja, kateremu je napovedan šah, moramo brezpogojno rešiti iz »šaha«. Za rešitev so v najboljšem slučaju tri možnosti: 1. ali tolčemo figuro, ki napoveduje šah, 2. ali zastavimo šah s figuro proti figuri, in 3. da premaknemo kralja iz ogrožene pozicije. Slednje storimo le v najnujnejšem slučaju.

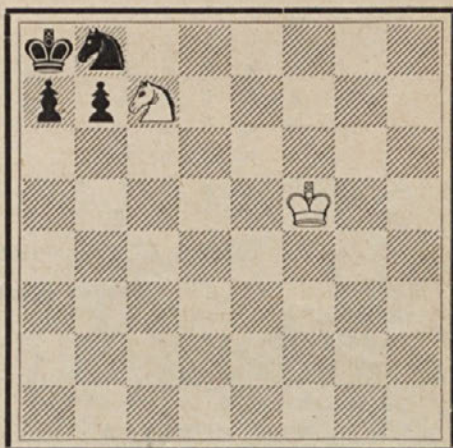
Na sliki 3. napoveduje kraljica e5 šah. Kralja lahko rešimo, če kraljico e5 tolčemo s tekačem g7, ali če s konjem g8 skočimo na polje e7 in s to potezo šah zastavimo, ali krijemo, ali če kralja d7 prestavimo na polje d7, d8, f7 ali f8. Pravilno v tem slučaju je, če tolčemo kraljico s tekačem.

V slučaju pa, da je preskočil črni s konjem s polja g8 na g7 in beli odstrani stolp s polja b5, bi bil s tekačem a4 kralju napovedan šah, kar imenujemo pobežli ali odkriti »šah«.

Dvojni šah pa bi nastal, če premaknemo stolp s polja b5 na b8.

Mat.

Če kralja, kateremu je napovedan šah, ne moremo rešiti šaha, je nasprotnik igro izgubil. Pri šahovski igri imenujemo ta slučaj konec igre »mate«.

Slika 4.

Na sliki 4. je črni kralj od lastnih figur popolnoma zaprt. Če kralju v tem položaju napovemo s katerokoli figuro šah, je igra izgubljena in pravimo takemu koncu igre »za dušeni mat«.

KOTIČEK ZA VSE

Zastavice (10 točk).

1. Belo je, sir ni; repato je, miš ni; sol liže, koza ni; grize, pes ni. Kaj je to?
2. Ni človek; a v človeški obleki hodi. Kdo je?
3. Kdo ni bil rojen, pa je umrl?
4. Kdo nosi svojega gospoda in gospod nosi njega?
5. Katera žival je najmočnejša?
6. Zakaj ima mlinar bel klobuk?
7. Kdo hodi pod vodo, pa vendar ni moker?
8. Kdo ima šest nog, hodi pa po štirih?

9. Zakaj ima dimnikar usnjate hlače?
10. Kje raste najboljše vino?

Računska naloga (10 točk).

K nekemu polku je prišlo nekaj vojaških novincev. Poročnik vpraša nekega podčastnika, naj mu pove število novincev. Podčastnik pa je bil šaliv mož, katerega so častniki radi imeli, in brž odgovori: »Gospod poročnik, javim pokorno, da ako bi jih bilo še enkrat toliko in še polovico toliko in še za četrtno toliko in bi povrh prišteli še mene, bilo bi nas ravno 100!« Koliko novincev je bilo torej?

Spomenik (15 točk).

Besede značijo:

```

      a
    a a a
      a
    a a a
  a a a a a a
b b b c c c d
  d d e e e
  g h h i i
  i i i i i
  j j j j k
  k k k k k
  k l l l l
  m m n n n
n n n n o o o
o o o p r r r
r r r s t t u v v
  
```

1. samoglasnik,
2. moško krstno ime,
3. soglasnik,
4. mejna reka med Avstrijo in Nemčijo,
5. dežela v srednji Italiji,
6. svetopisemska oseba,
7. mesto v Španiji,
8. moško krstno ime,
9. poljsko orodje,
10. dan v tednu,
11. obrtnik,
12. turško sv. pismo,
13. ropar perutnine,
14. polotok v Arabiji,
15. vodna ptica,
16. mesto v Indiji,
17. dežela ob Jadranskem morju.

Po sredini navzdol dobiš ime slovenskega pisatelja in njegov rojstni kraj.

Rešitev ugank v junijski številki.

Črkovnica.

```

      S
    E l a
  k r o p a
t r a v n i k
p r e p e l i c a
S l o v e n e c s e m
Š t a j e r s k o
n a r c i s a
t e s a r
  l e v
    m
  
```

Zemljepisna uganika. Kranj, Bovec, Korsika, Istra, Turin, Sevilla, Jajce, Drava. Po sredini navzdol: Avstrija.

Posetnica. Državni nastavljenec.

Prav so rešili: Lovro Jan, Sv. Miklavž; Ela Cencelj, Tremenje.

Za nagrado je bil izžreban: Jožef Novak, Banovci 18.

Nevarnost pretil

Hop!

Kikeriki-i-i.

Iz živalskega sveta v davnih časih.

Kje je lisica?

KMETOVALCI!

Gnojite z apnenim dušikom, s tem najbolj cenim,
učinkovitim in rentabilnim dušičnim
gnojilom

domačega proizvoda!

Z apnenim dušikom
ne dajemo zemlji samo dušika,
marveč tudi apna.

Tudi
žlahtna vinska trta
je za apneni dušik prav posebno hvaležna.

Navodila o načinu uporabe, o
potrebnih količinah, o rentabil-
nosti, dobaviteljih, uspehih in
cenah apnenega dušika daje
proizvajalec:

Tvornica za dušik d.d. Ruše
pošta Ruše pri Mariboru.

V tej tvornici se tudi dobiva mešanica

„Nitrofoskal Ruše“,

napravljena na poseben paten-
tiran način iz gnojil:

apneni dušik+kalijeva sol+superfosfat